



# Krajevne novice

Glasilo občine Šmartno pri Litiji

**December 2022**

Letnik 7, številka 9



Iz tokratne vsebine:

**Priznanja Občine Šmartno pri Litiji za leto 2022**

stran 3-4

**Pogovor z gospo Mihaelo Amršek**

stran 6-8

**Fotografska razstava: »Nevidno« pomembno okoli nas**

stran 13

**Martinovo v Šmartnem**

stran 21

ISSN 2463-8579



**Občina Šmartno pri Litiji**

Tomazinova ulica 2, 1275 Šmartno pri Litiji  
Elektronski naslov: info@smartno-litija.si  
Telefon: 01 896 27 70  
Faks: 059 097 480

**Uradne ure**

Ponedeljek: 8.00–12.00 in 13.00–15.00  
Sreda: 8.00–12.00 in 13.00–17.00  
Petek: 8.00–13.00

Uradne ure župana so po dogovoru,  
zaželeno je predhodna najava na  
telefonsko številko 01 896 27 70.

**Glasilo občine Šmartno pri Litiji  
Krajevne novice**

Prispevke in oglase za naslednjo številko Krajevnih novic, ki bo izšla februarja 2023, pričakujemo najkasneje do sobote, **28. 1. 2023**, na elektronski naslov uredništva: [krajvenovnice@bogensperk.si](mailto:krajvenovnice@bogensperk.si). Članke, prejete po tem datumu, bomo objavili v okviru možnosti. Avtorje prispevkov in naročnike oglasov naprošamo, naj pri svojem pisanju in oblikovanju upoštevajo navodila, ki so objavljena na spletni strani Občine Šmartno pri Litiji.

**Izdajatelj:**

Javni zavod Bogenšperk

**Odgovorni urednik:**

dr. Jernej Kotar

**Uredniški odbor:**Katarina Kragelj, Domen Merzel,  
Matjaž Hostnik, Manca Vidic in Uroš Pušnik**Jezikovni pregled:**

Janoš Železnik

**Naslovna fotografija:**

Prižig lučk na Staretovem trgu

**Foto:**

arhiv JZB

**Prelom in tisk:**Graf Littus Janez Bric, s. p.;  
Biro servis – Mlakar Gorazd, s. p., Ustje 7,  
1275 Šmartno pri Litiji

[https://obcina.smartno.si/  
mediji/krajevne-novice/](https://obcina.smartno.si/mediji/krajevne-novice/)

Glasilo izhaja v nakladi  
1800 izvodov in je brezplačno.

ISSN 2463-8579

# Ob koncu leta

Pred nami je zadnja letošnja številka glasila, za katero smo se še posebej potrudili, da bi izgledala čim bolj praznično, in verjamem, da nam je to tudi uspelo. Ob koncu leta se hote ali nehote oziramo na preteklih dvanajst mesecev in razmišljamo, kaj smo dosegli in česa nismo. V uredništvu z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo uspešno zaključili še en, že sedmi letnik našega glasila. To nam ne bi uspelo brez zanimivih člankov, ki nam jih vsak mesec pošiljate v tolikšnem številu. Veseli nas, da smo v vseh teh letih ustvarili razvejano

mrežo avtoric in avtorjev, ki redno poročajo o dogajanju v vaših ustanovah, društvih in krajih.

V novem letu si želimo nadaljevanje našega uspešnega sodelovanja, saj si bomo v uredništvu prizadevali, da bo glasilo vsebinsko bogato in oblikovno privlačno. Ob tej priložnosti vas vse skupaj zato še enkrat vabim, da sodelujete pri nastajanju Krajevnih novic, ki so eden glavnih, če že ne glavni medij obveščanja občanov in občanov o dogajanju v naši občini.

**Uredništvo Krajevnih novic vam želi  
lepe praznike in obilo zdravja, sreče,  
uspeha in zadovoljstva v letu 2023.**

dr. Jernej Kotar, odgovorni urednik

Spoštovane občanke,  
spoštovani občani!

December je čas  
spokojnosti in miru, veselja  
in druženja, želja in upanja...

Želim Vam blagoslovljene,  
miru polne božične praznike  
in srečno ter zdravo novo  
leto 2023.

Obenem pa vam čestitam  
tudi ob dnevu samostojnosti  
in enotnosti.

Župan in občinska uprava



Naj vas v božičnem času obdajajo  
le najlepše misli in želje.  
Naj bodo mir, ljubezen in toplina.  
vedno z vami!

**Čudovit božič in srečno novo leto 2023**

želimo občinski upravi,  
pevkam in pevcem,  
prijateljem, občankam in  
občanom in vsem,  
ki nas podpirate in spremljate na  
naših koncertih!

Pevke in pevci MePZ Zvon Šmartno  
in zborovodkinja Celestina Marija



# Vabilo

*Vabimo vas na uprizoritev živih jasluc v Javorju, ki bodo v nedeljo,  
25. 12. 2022, ob 17. uri pri gasilskem domu v Javorju. Vabljeni!*

Urša Čopar





Občina Šmartno pri Litiji

# Priznanja Občine Šmartno pri Litiji za leto 2022

Avtorica članka: Nataša Dobravec

**Občinski svet Občine Šmartno pri Litiji je v letu 2019 sprejel Pravilnik o priznanjih Občine Šmartno pri Litiji (Uradni list RS št. 67/19).**

Postopek za podelitev priznanja vodi Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja (v nadaljevanju komisija). Komisija je dne 10. 5. 2022 na uradni spletni strani Občine in v Krajevnikih v mesecu maju objavila Javni razpis za podelitev občinskih priznanj Občine Šmartno pri Litiji za leto 2022. Rok za podajo predlogov za priznanja je bil 17. 6. 2022. Komisija se je na 23. seji dne 17. 8. 2022 seznanila s predlogi za priznanja Občine in podala predlog za potrditev predlogov na sejo občinskega sveta. Občinski svet Občine Šmartno pri Litiji je predloge potrdil na svoji 20. redni seji dne 20. 10. 2022.

## PREDSTAVITEV PREJEMNIKOV

### ZLATA PLAKETA OBČINE:

#### *Ida Dolšek*

Prejemnica zlate plakete občine je končala Pedagoško akademijo v Ljubljani in nato kot učiteljica matematike do upokojitve delala v OŠ Šmartno pri Litiji.

Leta 1970 so v Javorju pričeli s plesnimi vajami, ki so privedle do ustanovitve FS Javorje. Prejemnica je predana ohranjanju snovne in nesnovne kulturne dediščine. Kot umetniška vodja FS Javorje je delovala do 2011. Istega leta je prejela Maroltovo listino oziroma priznanje za delovanje na področju folklorne. S skupino je dosegla vrsto vidnih dosežkov, izvedla gostovanja doma in po svetu, poskrbela za ohranitev in rekonstrukcijo kostumov litijskega Posavja in skrbela za kakovostno izobraževanje in nadgrajevanje znanj v skupini in izvedbo izredno odmevnih projektov (Špinerbal).

Po letu 2011, ko je vodenje folklorne skupine prepustila mlajšim, se je osredotočila predvsem na ohranjanje slovstvene folklorne oziroma zapisovanja spominov dediščine v domačem okolju. Njena bibliografija obsega šest samostojnih monografij, ki jih je napisala oziroma uredila, sodelovala pa je tudi pri mnogih drugih dediščinskih projektih društev in ustanov.

Z izrednim občutkom in poznavanjem preteklosti in spoštljivo do virov informacij še vedno zbira, zapisuje in ohranja znanje in spomine; zadnji, izredno pomemben za občino, je projekt Mostovi časa, ki je nastajal 7 let.

### ZLATA PLAKETA OBČINE:

#### *Rudolf Vidic*

Prejemnik zlate plakete občine se je po uspešno zaključeni osnovni šoli izučil za krznarja in se zaposlil v Tovarni usnja Šmartno pri Litiji. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bil zelo aktiven v širši skupnosti, z veliko prizadevanja mu je uspelo, da so asfaltirali vaško cesto v Podroje.

Pomembno omembo si zasluži udejstvovanje na kulturnem, predvsem pevskega področja.

V šestdesetih in sedemdesetih letih se je zbrala skupina fantov iz okolice Vintarjevca, ki so se imenovali Društvo Kozorog. Prepevali so ljudske pesmi. S svojim talentom je kmalu postal



vodja fantovskega prepevanja v kraju. Kmalu se je vključil v šmarski moški in kasneje mešani pevski zbor Zvon, vmes je ustanovil Šmarski oktet. Prav tako je bil ustanovitelj in zborovodja moškega pevskega zbora Fantje od fare. Trenutno prepeva pri Oktetu Valvasor. Od mladih nog je dejaven pri cerkvenem pevskega zboru sv. Martina Šmartno pri Litiji, ki ga je vrsto let tudi vodil.

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja se je vpisal v orglarsko šolo v Ljubljani, prav tako je zaslužen za oživitve in ponovno delovanje Prosvetnega društva Šmartno pri Litiji.

### PRIZNANJE OBČINE:

#### *Irena Šinkovec*

Prejemnica priznanja občine je leta 2020 ustanovila fond za pomoč Janezu Ponebšku za rehabilitacijo po možganski kapi. Uspelo ji je zbrati več podpornikov, ki so s svojimi donacijami omogočili 18-mesečno fizioterapijo na domu, ki je Janezu omogočila viden napredek zdravstvenega stanja.



### PRIZNANJE OBČINE:

#### *Zdenko Šinkovec*

Prejemnik priznanja občine je bil ob požaru »Miškarjevega« hleva prisoten od začetka do zaključka gradnje novega hleva. Izkazal je tudi pomoč pri požaru strehe pri Ponebškovi. Pomagal je tudi pri začetni Janezovi rehabilitaciji.



Oba prejemnika priznanja občine se udeležita vsakoletnega čiščenja okolice cerkve sv. Magdalene na Gradišču, udeležujeta se tudi akcije »Očistimo Slovenijo«. Nikoli jima ni težko pomagati sosedom ne glede na uro, čas, vreme, predvsem pa se sosedje na oba lahko zanesejo in vedo, da jim bosta stala ob strani, ko bodo potrebovali pomoč.

### JUBILEJNE NAGRADE:

#### *Prostovoljno gasilsko društvo Štangarske Poljane za 90 let delovanja društva*

Za Prostovoljno gasilsko društvo Štangarske Poljane je leto 2022 prav posebno leto. Visok jubilej so praznovali 27. avgusta na slovesni proslavi. Njihovi predniki so v letu 1932





ustanovili gasilsko društvo.

Ob tej priložnosti so se poklonili dolgoletni 90-letni zgodovini svojega društva. S ponosom so korakali čez čas in opravljali naloge gasilstva. Zgodovina društva ima vzpone in padce, a ne glede na to je jedro društva operativno pripravljeno in se v okviru zmožnosti odzove na vse klice krajanov, bodisi v svojih krajih ali pa krajih naše občine. V zadnjih letih so s svojo mladostjo tudi obnovili svoj gasilski dom, ki so ga člani zgradili v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, vzorno skrbijo za opremo in gasilsko vozilo, ki ga imajo v lasti, in so ponos gasilstva v naši skupni Občini Šmartno pri Litiji.

#### ***Prostovoljno gasilsko društvo Javorje za 90 let delovanja društva***

Letos mineva 90 let, odkar je bila na pobudo Rudolfa Berčona ustanovljena Prostovoljna gasilska četa Javorje.

Kot večina takratnih društev tudi gasilska četa ob ustanovitvi ni imela svojih prostorov, zato so jim prostor odstopili Godčevi. Trud članov in pomoč takratne Občine Šmartno pri Litiji sta jim omogočila, da je bilo do leta 1938 dokončano orodišče, v katerem je prostor dobila tudi ročna gasilska brizgalna, kupljena leta 1934. Ker so se v tem času že pojavljale motorne brizgalne, se predvideva, da je bila izdelana v 19. stoletju. Čr-



palko je obnovil sedaj že pokojni Štefan Mandelj in navkljub letom še vedno deluje.

Vojni čas društvu ni prizanesel, saj je bila v kraju nameščena nemška enota, ki je nadzirala nemško-italijansko okupacijsko mejo. Prostore so imeli tudi v takratni šoli, gasilskem orodišču, poleg tega pa so uporabljali tudi požarni vodnjak.

Društvo je po vojni mirovalo do leta 1953. Čeprav je bila dosegljiva dokumentacija dokaj skromna, je iz nje razvidna želja po lastnih prostorih, zato je bil 1975 odkupljen objekt, ki je tekom let dobil gasilsko noto. Ena od sob je dobila tudi plesni oder, na katerem sta nastopala tako folklorna skupina kot tudi tamburaški orkester, ki je bil ustanovljen na njen predlog. Velik napredek je za društvo pomenila izgradnja novega gasilskega doma, s katerim so pod eno streho združili dosedanja dom in orodišče pri osnovni šoli. Tega pa je leta 2005 nadgradil še nakup vozila za gašenje gozdnih požarov in leta 2022 še gasilskega vozila z vodo.

Prostovoljno gasilsko društvo Javorje je v času od ustanovitve pa do danes prehodilo dolgo pot, ki velikokrat ni bila lahka, saj je moralo vložiti veliko truda, da je navkljub majhnosti večino nalog, potrebnih za zagotavljanje požarne varnosti, izpeljalo predvsem s sredstvi in pomočjo krajanov, pridobljenimi krediti, krajevnim samopriskom in tudi pomočjo Občine.

Spoštovane občanke, cenjeni občani!

Zahvaljujem se vam za izkazano zaupanje in vsak namenjen glas podpore.

Občinskemu svetu in novemu županu želim uspešno delo.

Srečno, občina Šmartno pri Litiji,

Rajko Meserko

Spoštovane občanke, spoštovani občani.

Želim se vam zahvaliti za udeležbo v drugem krogu lokalnih volitev.

Posebna zahvala seveda vsem, ki ste glas namenili meni in mi s tem omogočili vodenje občine v prihajajočem mandatu. Ponovno izrekam čestitke tudi novoizvoljenim svetnicam in svetnikom občinskega sveta.

Moja največja želja in zaveza je delovati povezovalno. Zavedam se, da ne bo lahko, čaka nas zahtevna naloga.

Ostajam optimist, trdno verjamem, da se dobro vrača z dobrim. Hvala!

Blaž Izlakar



**Spoštovane volivke in volivci!**

Zahvaljujemo se vsem vam, ki ste nas ocenjevali skozi program in vrednote, ki jih gojimo, in ste svoj glas na letošnjih lokalnih volitvah oddali za znanje, voljo in pogum. Veseli smo, da se Šmartno vendarle prebuja!

Karmen Sadar in Lista Karmen Sadar

**ZAHVALA**

Spoštovane volilke in spoštovani volilci!

Hvala za vse namenjene glasove, ki ste jih namenili naši listi SLS - Slovenska ljudska stranka. Vaše glasove bomo v občinskem svetu zastopali: Veronika Jesenšek, Vinko Femc, Darko Vidic in Branko Šuštaršič. Vsi štirje izvoljeni svetniki se bomo, kot smo obljubili, zavzemali za uspešen, enakomeren razvoj celotne naše občine. Predvsem pa za izpeljavo vseh tistih projektov, ki so že v teku in čakajo na realizacijo.

**Pozdravljeni soobčani!**

Najprej iskreno čestitamo izvoljenemu županu. Želimo mu zavedanje, da smo šmarska občinska skupnost vsi ljudje, ki živimo na tem območju z zelo različnimi potrebami. Naloga ne bo lahka. Pa vendar, župan ne bo sam. Ob njem bo prerojen občinski svet, enajst novo izvoljenih svetnikov. To daje upanje, da se med nami prične bolj živahno življenje, z novimi cilji, z novimi nalogami, ki jih bomo izpolnjevali z večjo vnemo, sodelovanjem in podporo eden drugemu. Naj bo tako.

**ZAHVALJUJEMO SE VSEM VOLIVCEM**, ki ste dali glas naši kandidatki za županjo v prvem krogu volitev, kot tudi vsem kandidatom za svetnike na naši listi. V občinskem svetu vas bosta zastopala **Matic Kremžar** in **Andreja Kastelic**. Verjamemo, da bosta povezovalna in tudi glasna, če bo potrebno.

**Ob božičnih in novoletnih praznikih želimo**, da v vaših srcih in vaših družinah vlada zdravje, mir, razumevanje in upanje. In naj se to prenese na celotno skupnost. Ker vsi smo med seboj povezani, smo le večja, res velika družina. V novem letu pa, da odpravimo pomanjkljivosti in pogumno in z novo energijo zajadramo v začete in nove projekte v dobro vseh nas.

*Srečno!*

NSi Šmartno pri Litiji

**N.Si**

**Spoštovani volivke in volivci!**

Lista za občino Šmartno se vam najlepše zahvaljuje za zaupanje in vse namenjene glasove na minulih lokalnih volitvah.

Z vašo podporo sta bila v občinski svet izvoljena Petra Kovačič Pancar in Domen Merzel. Vemo, da bosta svoje delo opravljala zavzeto in vestno.

V kolikor boste imeli za njiju kakšno vprašanje ali pobudo, ne oklevajte in nam pišite na [info@listazaobcinosmartno.si](mailto:info@listazaobcinosmartno.si).

Zahvaljujemo se vam za vso dosedanjo podporo ter sodelovanje in vam želimo vesele božične praznike in uspešno, predvsem pa zdravo novo leto 2023.

Lista za občino Šmartno

**Spoštovane volivke in volivci!**

**SDS**

Lokalne volitve so za nami. Vsem, ki ste v našem kandidatu Janezu Tomažiču prepoznali osebo, ki bi bila pripravljena delati na razvoju občine Šmartno, HVALA! Žal je bilo za zeleni uspeh glasov premalo. Slednje nam ne bo vzelo upanja in energije za nadaljnje delo.

Prav tako velika HVALA za vse glasove, namenjene posameznim kandidatom na listi za v občinski svet.

Posebej se vam za zaupanje in ustrezno število glasov zahvaljujemo kandidati, ki smo za v občinski svet izbrali zadostno število glasov. To smo ALOJZIJ SMREKAR, MAJA TOPLAK PRIMC in JANEZ TOMAŽIČ.

HVALA! Trudili se bomo za dobro vseh občanov. Skušali se bomo zavzemati za enakomerno zastopnost delovanja v celotni občini. Trudili se bomo, da ne bo vse ostalo le pri besedah, temveč obljubljam, da bomo ob naslednjih volitvah prišli pred volivce z rezultati dela.

Slovenska demokratska stranka

**Spoštovane volivke in volivci!**

**SVOBODA!**

V imenu Liste Gibanje Svoboda se vam iskreno zahvaljujemo za vsak glas, ki ste nam ga namenili in s tem potrdili, da je napredek najboljša pot za dobrobit vseh. Z izvolitvijo v Občinski svet Občine Šmartno pri Litiji ste nam dali pomembno vlogo, ki jo morajo izvoljeni svetniki opraviti z odgovornostjo do vsakega prebivalca naše občine.

Najlepša hvala!

Gašper Ambrož



# Mesec november, namenjen odhodom na volišča

Avtor članka: Franc Props, poslanec Državnega zbora RS

**Po državnozborskih volitvah letos aprila smo se konec oktobra in v začetku novembra dvakrat odpravili na predsedniške volitve. V drugem krogu smo dobili prvo predsednico države. Zanimivo je, da je Nataša Pirc Musar prva ženska, ki vodi Slovence, po Mariji Tereziji. Marija Terezija je vladala Habsburški monarhiji in s tem tudi Slovencem v letih 1740–1780.**

Sredi novembra so bile lokalne volitve, na katerih smo za štiri leta izmed pestre izbire kandidatov za občinski svet izbrali predstavnike, ki nas bodo zastopali in svetovali županu, ki ga bomo izvolili v drugem krogu lokalnih volitev za župane.

Poleg tega smo imeli konec meseca novembra tudi tako imenovano **super referendumsko nedeljo, ki je nas davkoplačevalce stala 5 milijonov evrov.** Na njej smo na zahtevo SDS, ki je k vsaki od treh referendumskih zahtev zbrala podpise dobrih 40.000 državljanov, odločali o treh zakonih, ki jih je sprejel Državni zbor v juniju 2022. Za zakone je na referendumih glasovala velika večina volivcev in s tem zavrnila SDS-ovo pobudo, da se ne uveljavijo. Namen in stališča o predlaganih zakonih v nadaljevanju so povzeta iz objave STA.

Na referendumu **potrjena novela zakona o dolgotrajni oskrbi vladi omogoča vzpostavitev učinkovite, kakovostne in dostopne dolgotrajne oskrbe.** Ureditev, ki jo je sprejela prejšnja vlada, je namreč pomanjkljiva. Ne zagotavlja systemskega finančnega vira za izvajanje dolgotrajne oskrbe, z začetkom njenega izvajanja pa 30 odstotkov sedanjih uporabnikov sploh ne bi doseglo praga upravičenosti, obstoječe pravice bi jim bile odvzete in njihova oskrba prepuščena svojcem in lastnim finančnim zmožnostim. Z uveljavitvijo novele pa zdajšnje pravice do dolgotrajne oskrbe ne bodo izginile.

**Novela zakona o RTVS namesto zdajšnjega programskega in nadzornega sveta uvaja en nadzorni organ – svet s 17 člani.** Pri njihovem imenovanju bodo imeli ključno vlogo civilna družba ter zaposleni na RTVS in ne več Državni zbor oziroma politika. Ta ne bo imenovala niti enega člana več. Cilj je, da politiko umaknemo iz odločanja na RTVS in tako novinarski stroki omogočimo, da ohrani neodvisnost od katerekoli politike. Javna RTVS bo le kot neodvisna in avtonomna lahko uresničevala svoj osnovni namen četrte veje oblasti in služila interesom javnosti in ne interesom katerekoli politične stranke.

**Do sedaj si je vsaka vlada lahko organizirala delo** tako, da se bodo lahko izpolnjevale zaveze, dane pred volitvami. Zato si vsaka vlada sama določi organizacijo ministrstev, ki omogočajo učinkovito delo. Večje število ministrstev pomeni, da bodo ta vitkejša, operativnejša in se bodo hitreje odzivala na izzive prihodnosti, predvsem na področjih zagotavljanja dostopnih stanovanj, preprečevanja podnebnih sprememb in razvoja ter znanosti. Nova ministrstva bodo delovala znotraj obstoječih finančnih okvirjev, zaposleni bodo zgolj prerazporejeni iz že obstoječih služb in ministrstev, zato zakon ne bo imel finančnega vpliva na državni proračun.

# Obeležili smo svetovni dan boja proti sladkorni bolezni

Vprašanja postavil: dr. Jernej Kotar

**14. novembra smo obeležili svetovni dan boja proti sladkorni bolezni, zato smo v uredništvu izkoristili priložnost in k pogovoru povabili predsednico Društva diabetikov Litija in Šmartno pri Litiji, gospo Mihaelo Amršek, da nam približe predstavi delovanje društva.**

V decembrski številki k pogovoru radi povabimo nekoga, ki je dejaven na humanitarnem področju, zato nas v uredništvu zelo veseli, da ste se odzvali našemu vabilu. Gospa Amršek, za začetek vas prosim, če se lahko našim bralkam in bralcem na kratko predstavite.

Sem rojena Šmarčanka. V Šmartnem sem si ustvarila družino in dom. Upokojena sem dve leti. Skušam biti dobra mati in žena. Sladkorna bolezen je moja zvesta življenjska sopotnica, na katero pomislim večkrat na dan. To je tudi vzrok, da sem pred dvajsetimi leti postala članica Društva diabetikov Litija. Po duši sem humanitarka, tudi v privatnem življenju, zato mi vedno



*Pohod z dežniki ob svetovnem dnevu sladkorne bolezni*

primanjkuje časa, ki ga moram nameniti sebi in moji zvesti življenjski spremljevalki – sladkorni bolezni. Občudujem in spoštujem naravo in vse, kar je povezano z njo. Rada delam z ljudmi in za ljudi, vedno sem pripravljena sprejemati pripombe, ki so konstruktivne in utemeljene, saj se na podlagi le-teh svet, v katerem živimo, spreminja. V letu 2019 sem bila na pobudo članov izvršnega odbora društva povabljenjena na njihovo sejo z namenom, da me v društvu zaprosijo za pomoč pri opravljanju administrativnih del. Izkazalo se je, da je to delo nekaj več kot samo administrativno. Prepoznali so me kot bodočo predsednico društva. Še danes se spomnim, kako se mi je tresel glas, ko sem prvič spregovorila na zboru članov leta 2019 kot novoizvoljena predsednica Društva diabetikov Litija in

Šmartno pri Litiji. Društvo vodim že četrto leto, njegovo delovanje res dobro poznam, me pa še vedno kaj preseneti.

**Kot smo omenili v uvodu, smo sredi prejšnjega meseca obeležili svetovni dan boja proti sladkorni bolezni. Kaj ste ob tej priložnosti pripravili v vašem društvu?**

Svetovni dan sladkorne bolezni je uradni dan Združenih narodov postal leta 2006. Vsako leto ga obeležujemo **14. novembra**, ko se spominjamo rojstva sira Fredericka Bantinga, ki je leta 1922 skupaj s Charlesom Bestom odkril inzulin. Stoto obletnico odkritja insulina smo praznovali v lanskem letu. Svetovni dan sladkorne bolezni je največja kampanja osveščanja o sladkorni bolezni po vsem svetu; v več kot 160 državah vsako leto doseže več kot eno milijardo ljudi.





Osvetljena skulptura, posvečena 100. obletnici čebelarstva v Litiji

Kot vsako leto smo se odpravili na tradicionalni pohod. Da smo bili bolj vidni in da smo opozorili na ta dan, smo odprli dežnike, ki so bili poslikani z modrim obročkom, ki je svetovni simbol sladkorne bolezni, in našim logotipom. Tako kot vsako leto smo tudi letos ob svetovnem dnevu sladkorne bolezni z modrimi obročki okrasili občini Litija in Šmartno, v Litiji smo z modro osvetlili skulpturo, posvečeno stoti obletnici čebelarstva, v Šmartnem pa drevored na Staretem trgu. Za občanke in občane smo izvajali meritve krvnega sladkorja, krvnega tlaka in kisika v krvi v večjih prodajnih centrih v Litiji in Šmartnem, v obeh lekarnah v Litiji, za zaposlene na občinski upravi v Litiji in Šmartnem ter izvedli predavanje na Osnovni šoli Šmartno za učence 8. in 9. razreda z naslovom »Sladkorna bolezen in mladi«. Predaval je dr. med. spec. družinske medicine Klemen Lipovšek.

**Velikokrat lahko slišimo, da bolezen ne izbira in tudi s sladkorno boleznijo je tako. Menda kar vsaka druga oseba z diabetesom ni diagnosticirana. Zakaj sta pomembna prav njegovo zgodnje odkrivanje in zdravljenje?**

Izjemnega pomena je zgodnje odkrivanje, preprečevanje in zdravljenje sladkorne bolezni. Sladkorna bolezen tipa 2 je najbolj razširjena kronična bolezen v svetu. Gre za pravo epidemijo sodobnega časa, za katero so glavni krivci način življenja s premalo gibanja, stres in prekomerna telesna teža. Zgodnje ukrepanje pri osebah z velikim tveganjem za sladkorno bolezen tipa 2 lahko odloži pojav sladkorne bolezni na poznejše življenjsko obdobje ali celo prepreči njen nastanek.

Pomembno vlogo imajo referenčne ambulante, v katere so povabljene osebe na preventivni pregled po 30. letu starosti. V teh ambulantah se odkrijejo osebe, ki imajo povišane vrednosti sladkorja v krvi, ki se



Osvetlitev in okrasitev drevoreda na Staretem trgu

jih pravilno obravnava z nefarmakološkimi ukrepi, se jih redno spremlja in napoti na zdravstveno vzgojo za preprečitev sladkorne bolezni. Tudi društvo diabetikov, ki deluje preventivno, pripomore k zgodnjemu odkrivanju sladkorne bolezni. Z meritvami krvnega sladkorja, ki jih opravljamo s pomočjo medicinskih sester v društveni pisarni in tudi na terenu, naključno odkrijemo kar nekaj oseb, pri katerih je že zaznati povišano vrednost sladkorja v krvi.

**Na območju občin Litija in Šmartno pri Litiji so bolniki s sladkorno boleznijo že dolgo povezani v Društvo diabetikov Litija in Šmartno pri Litiji. Kdaj je bila dana pobuda za njegovo ustanovitev in kdo so bili najzaslužnejši posamezniki?**

Ustanovni zbor Društva diabetikov Litija je bil 7. 4. 1989, vodil pa ga je g. Albin Jesenšek, ki je bil prvi predsednik in dober organizator z idejo, da je s sladkorno boleznijo lažje živeti, če veš, da nisi sam. Takrat je društvo štel 120 članov. Vodstvo društva je kasneje prevzela ga. Darja Zupančič. V času njenega predsednikovanja je društvo raslo in bogatilo svoj program, veliko je naredilo za ozaveščanje in izobraževanje sladkornih bolnikov. Članstvo je narastlo na 335 članov.

Društvo diabetikov Litija je bilo od vsega začetka včlanjeno v Zvezo društev diabetikov Slovenije »SLODA«, ki danes beleži 40 društev iz cele Slovenije in je v letu 2021 praznovalo 65. obletnico svojega delovanja. Leto 2008 je bil društvu podeljen status humanitarne organizacije. Istega leta je ob dvajseti obletnici našega društva, v sodelovanju z Zvezo društev diabetikov Slovenije, organiziralo proslavo ob svetovnem dnevu diabetesa. Častni pokrovitelj prireditve je bil takratni predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk.

Na zboru članov leta 2012 je svoje predsedstvo zaključila ga. Darja Zupančič in na

njeno mesto je bila izvoljena ga. Rudolfa Pogačar. Z imenovanjem nove predsednice je bilo potrjeno novo, dopolnjeno ime društva, »Društvo diabetikov Litija in Šmartno pri Litiji«, kar pomeni, da je po tem društvu delovalo v obeh občinah.

Kot soorganizator ZDDS je društvo v sodelovanju z Gimnazijo Litija in OŠ Gradec 24. 11. 2012 organiziralo 14. Državno tekmovanje iz znanja o sladkorni bolezni za učence osnovnih šol in dijake srednjih šol, ki se ga je udeležilo 390 tekmovalcev in 131 mentorjev iz 136 osnovnih šol.

V naslednjem letu 2013 je društvo ob pomoči zdravnikov iz ZD Litija uspešno zaključilo projekt ozaveščanja prebivalcev o sladkorni bolezni v kar 18 krajevnih skupnostih v okolici Litije in Šmartnega pri Litiji in med prvimi društvi pričelo z osveščanjem mladih o sladkorni bolezni na osnovnih šolah in Gimnaziji Litija in prav tako tudi opravilo kratko predavanje o zastoj srca in dejavnih tveganja za srčno žilne bolezni ter prikazalo postopek oživiljanja z avtomatskim defibrilatorjem (ADE). Predavanja in prikaz so potekali v obeh občinah, v gasilskih enotah, na osnovnih šolah in gimnaziji. Vse do marca leta 2019 je delo predsednice uspešno opravljala ga. Rudolfa Pogačar, danes članica izvršnega odbora, za kar je od Zveze društev diabetikov Slovenije in na pobudo izvršnega odbora našega društva prejela tudi zlato priznanje za delo v društvu. Prav tako je za delo v društvu zlato priznanje prejel g. Alojz Hauptman, ki je bil član izvršnega odbora vse od nastanka društva pa do danes, poleg tega pa je bil in je zelo aktiven vodnik naših četrtkovih pohodov. Na zboru članov, 12. 3. 2019, pa sem bila za predsednico izvoljena jaz, ki delo predsednice opravljam že četrto leto. V tem obdobju je bilo veliko negotovosti zaradi razmer pandemije covid-19. Vendar smo kljub temu, kolikor je bilo v danih razmerah sploh mogoče, realizirali naše programe. V društvu se v letošnjem letu delo normalno nadaljuje in z veseljem povem, da smo realizirali vse programe, nekatere tudi dopolnili in nadgradili. Močno upam, da bo tako tudi v prihodnje.

**Vaše društvo je zelo dejavno in svojim članom nudi vse, od izobraževanj do številnih prostočasnih dejavnosti. Katere bi izpostavili kot najpomembnejše?**

Najpomembnejši so preventivni programi, ki potekajo skozi celo leto. To so: strokovna predavanja, meritve krvnega sladkorja, krvnega tlaka, kisika v krvi, holesterola in trigliceridov, edukativna okrevanja (izobraževalna – 4x letno), katerih namen je preprečevanje poslabšanja zdravstvenega stanja članov, vzdrževanje psihičnega in fizičnega stanja ter učne delavnice, ki omogočajo prikaz in rokovanje z merilniki, meritve gleženjskega indeksa, pregled diabetičnega stopala, samopregledovanje stopal in trening hoje za bolnike z arterijsko boleznijo.





Edukativno okrevanje v Zadru

Naj omenim še **socialne programe: pomoč posameznikom** – socialno šibkim prispevamo za edukativno okrevanje 100 EUR enkrat letno in brezplačne merilne lističe. **Enkratna pomoč starejšim** – v tem programu opravljamo obiske pri starejših na njihovih domovih, v Domu Tisje in enoti Šmelc v Litiji. Pripravimo jim kratek kulturni program in jih skromno obdarimo. Med **redne aktivnosti**, ki se izvajajo enkrat tedensko, pa uvrščamo: **pohode** ob četrtek, **plavanje** in vadbo v bazenu Pungrt, **telovadbo** v Športni dvorani Litija, ki potekata ob sredah.

Pri vseh programih pa je prisotno tudi druženje, ki je zelo pomembno in omogoča boljše psihofizično počutje, premagovanje socialnih stisk iste skupine kroničnih bolnikov, izmenjavo mnenj in zapolnjevanje prostega časa.

**Za lažje življenje s sladkorno boleznijo jo je treba čim bolj poznati in se ji prilagoditi. Kako članom vašega društva pomagati pri tem?**

Pomembno je predvsem ozaveščanje, izobraževanje in svetovanje s strani strokovnih predavateljev, saj na tak način našim članom omogočamo spoznavanje, učenje in spremljanje novosti na področju sladkorne bolezni, ter opozarjanje na pomembno urejenost le-te. V društvu pripravljamo od 6 do 8 strokovnih predavanj skozi celo leto, ki zajemajo tematiko uspešnega vodenja sladkorne bolezni, preprečevanje zapletov pri boleznih, opozarjanje na posledice neurejenega sladkorja v krvi, izboljšanje kvalitete življenja sladkornih bolnikov, pri čemer pa seveda ne smemo pozabiti na ozaveščanje mladih o sladkorni bolezni. Delujemo preventivno in se trudimo, da so teme predavanj strokovne, raznovrstne in zanimive. Predavatelji na strokovnih predavanjih so diabetologi in drugi medicinski strokovnjaki.

Zavedamo se, da vse oblike sladkorne bolezni povečujejo tveganje za dolgoročne zaplete. Do njih običajno pride po mnogih letih (10–20), vendar se lahko prvi simptom pojavi že pri ljudeh, ki do tega trenutka še niso vedeli za diagnozo. Glavni dolgoročni zapleti se tičejo okvare žil. Sladkorna bolezen podvoji tveganje za kardiovaskularne bolezni – za okoli 75 % smrti pri diabetikih so vzrok bolezni koronarnih arterij. Druge

makrovaskularne bolezni so kap in obolevanja perifernega ožilja. Do zapletov pri sladkorni bolezni pride zaradi poškodb v majhnih krvnih žilah, v prvi vrsti v očeh, ledvicah in živcih. Simptomi so lahko med drugim otrplost, mravljinčenje, bolečina, spremenjen občutek za bolečino, ki lahko vodi do poškodbe kože. Lahko pride do diabetičnega stopala (diabetične razjede na nogi), ki ga je težko zdraviti in ki včasih zahteva amputacijo. Dodatno povzroča boleče hiranje mišic in nemoč.

**Nezdrav življenjski slog je kriv za številne bolezni, ki so zaradi njega v porastu. Kako menite, da se bo diabetes razvijal v prihodnjih generacijah?**

Strokovnjaki menijo da bo do leta 2030 za sladkorno boleznijo trpela ena od devetih oseb. Najpogostejša je sladkorna bolezen tipa 2 (z leti pridobljena), ki jo ima devet bolnikov od desetih. Bolezen tipa 2 ni več pogojena s starostjo, saj zbolevali tudi mlajše osebe. Vse več je tudi sladkorne bolezni tipa 1, pojavlja se že pri dojenčkih in je lahko tudi dedna. Zahvaljujoč medicini, ki je tudi na tem področju zelo napredovala, pa tudi proizvajalcem pripomočkov za sladkorne bolnike, lahko sladkorni bolniki živimo kvalitetnejše in daljše življenje. Novi inzulini so veliko kakovostnejši in jih lahko vbrizgamo tudi samo enkrat na teden. Z novim pripomočkom za merjenje ravnih sladkorja v krvi, kot je npr. FreeStyle Libre, pa nam je omogočeno merjenje brez zbadanja v prste.

**Nam lahko zaupate, koliko članov ima vaše društvo? Ali v zadnjih letih beležite njihovo rast ali upad?**

Naše društvo diabetikov trenutno šteje 420 aktivnih članov. Upad članov smo žal občutili med pandemijo covid-19, saj sladkorni bolniki spadamo v zelo rizično skupino. Beležimo tudi nove člane pa tudi veliko podpornih članov, ki se radi udeležujejo naših aktivnosti.

**Ne moreva niti mimo vprašanja, kako bi ocenili vpetost vašega društva v lokalno okolje? Ali morda prirejate kakšne javne dogodke oziroma dejavno sodelujete pri njihovi organizaciji?**

Redno se udeležujemo in sodelujemo na prireditvah, ki jih organizirajo zveza in



Modri obroček



ostala društva diabetikov, in na občinskih prireditvah v obeh občinah, kjer izvajamo meritve.

**Nam lahko za konec še zaupate, kakšni so načrti vašega društva za prihodnost?**

V prvi vrsti nadgradnja že obstoječih programov. Redno spremljanje novosti na področju medicine, prav tako pa tudi na področju medicinskih pripomočkov za sladkorne bolnike, in posredovanje le-teh našim članom, ki še niso na terapiji z inzulinom. V nasprotnem primeru so obravnavani v dialektološki ambulanti. Nadaljevali bomo z osveščanjem na osnovah šolah in gimnaziji, naš namen pa je tudi organizirati predavanja v podjetjih v obeh občinah in ostalih društvih. Prizadevali si bomo, da pridobimo tudi mlajše člane, ki imajo sveže ideje in znanja, predvsem pa bi radi povabili prostovoljce, ki so pripravljeni sodelovati v naših programih. Društvo lahko uspešno deluje le, če se člani vključujejo in sodelujejo.

**Gospa Amršek, zahvaljujem se vam za prijeten klepet in vam in vsem članom vašega društva želim vse dobro v prihajajočem letu.**

V imenu Društva diabetikov Litija in Šmartno in tudi v svojem imenu vsem občankam in občanom želim lepe božične praznike; želim da bi jih preživeli skupaj s svojimi najdražjimi, v prihajajočem letu pa veliko zdravja, kar je predpogoj za vse dobro.

## VOŠČILO

**Želimo vam vesele in mirne božične praznike!**

**Na poti novega leta naj vas spremlja veliko zdravja, uspeha ter polno mero dobre volje!**

**SREČNO 2023!**

**SLS**  
SLS - SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA



# Osnovna šola Šmartno pri Litiji



## DOGAJALO SE JE V NOVEMBRU NA PODRUŽNIČNI ŠOLI ŠTANGARSKE POLJANE

### Zdravstvena vzgoja

Učence na PŠ Štangarske Poljane je v četrtek, 17. 11. 2022, obiskala medicinska sestra ga. Neja Perič iz ZD Litija. Vsem učencem je pregledala čistočo zob, saj tudi v letošnjem šolskem letu sodelujemo v projektu Zdravi zobje za lep nasmeh.

Po pregledu je sledila zdravstvena vzgoja za 1. in 2. razred. Učence je poučila o zdravih navadah (zdrava prehrana, pokončna drža, gibanje za zdravje, pravilno umivanje telesa in zob, pravilno sedenje, ustrezna uporaba sodobne tehnologije itd.). Naučili smo se tudi vaje za pokončno držo telesa in zapeli pesmico za čiste roke. Medicinski sestri se zahvaljujemo za njen trud in obisk pri nas.

### Tradicionalni slovenski zajtrk

Na tretji petek v novembru, 18. 11. 2022, smo tudi na PŠ Štangarske Poljane obeležili dan slovenske hrane in spremljajoči tradicionalni slovenski zajtrk. Glavni namen dneva slovenske hrane je poudarjanje v Sloveniji pridelane hrane, ki se ji na ta dan nameni dodatno pozornost. Letošnji Tradicionalni slovenski zajtrk je potekal pod sloganom »Zajtrk z mlekom – super dan!«

Učenci so najprej uredili učilnico, pripravili pogrinjke in pozajtrkovali. Po obilnem domačem zajtrku smo se pogovorili o pomenu slovenskega tradicionalnega zajtrka in neznanih besedah (lokalno, pridelava idr.). Ogledali smo si posnetke o pridelavi masla, pridobivanju mleka, nabiranju jabolk in peki kruha. Najmlajši na naši šoli so se preizkusili v peki palačink; malce starejši učenci pa v peki medenjakov. Vsem skupaj je odlično uspelo in vsi trebuščki so bili polni domačih dobrot. V šoli pa je prav prijetno dišalo.

## Nastop na prireditvi ob 20. obletnici Društva kmetič Litija in Šmartno

V četrtek, 24. 11. 2022, so učenci PŠ Štangarske Poljane nastopili na prireditvi ob 20. obletnici Društva kmetič Litija in Šmartno.

Večer so popestrili z ljudskimi plesi, deklamacijami, pesmicami in izštevankami. Na harmoniki nas je spremljal Andraž Jerant, učenec 4. razreda. Skupaj s kmetičami so prikazali luščenje fižola in ličkanje koruze. Po zaključku nastopa so se posladkali z domačim pecivom in piškoti.

Kljub tremi ob začetku nastopa so učenci nastopili zelo pogumno in sproščeno. Učenci in učiteljice se zahvaljujemo za povabilo na prireditev, saj je bila ta za naše učence popolnoma nova izkušnja in doživetje. Prav tako se zahvaljujem tudi staršem, ki so otroke pripeljali na prireditev, jih spremljali na nastopu in pospremili domov. Bila je nova izkušnja in doživetje za vse nas.



Petra Ivanušič

## V KRALJESTVU GLASBE

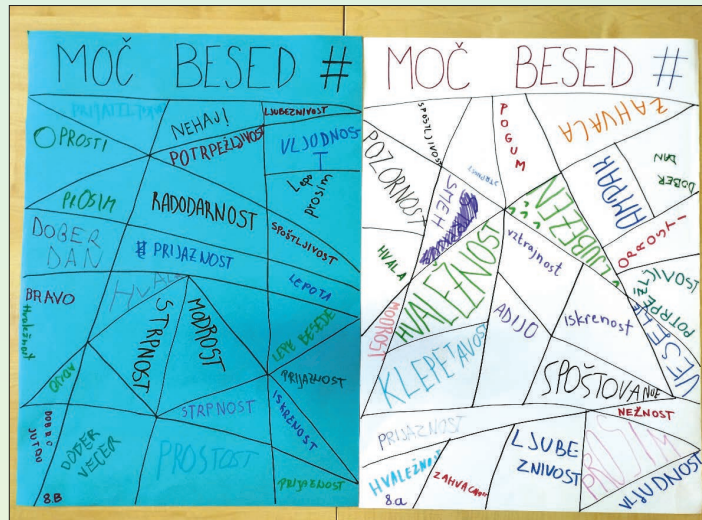
V četrtek, 10. 11. 2022, so četrtošolci in petošolci prvič obiskali Slovensko filharmonijo, kjer so si v osrednji dvorani ogledali glasbeno predstavo Kraljestvo glasbe v izvedbi Glasbene maticice. Učenci so vstopili v glasbeno pravljico, na zabaven ter poučen način ponovili glasbene pojme, spoznali princesko Polovinko, kraljico Korono in radovedne Pavze ... Zaspan deževen dan so tako preživeli ob čudoviti glasbi.



Maja Gorše

## VARNA RABA INTERNETA – MOČ BESED

Besede nas lahko pobožajo, nas dvignejo visoko nad oblake ali pa nam s svojimi ostrimi bodicami naredijo poti, po katerih hodimo, boleče. Učenci 8. razreda so na delavnici Moč besed, v okviru tehničnega dne Varna raba interneta, prepoznali in kritično vrednotili pojave nestrpnega govora, ki še kako zaznamuje današnji družbeni čas. S svojimi plakati so ozaveščali učence, da je v življenju vrednejše uporabljati besede, ki nas opogumljajo in krepijo.



Mateja Štritof

## RAZSTAVA POKLICEV

»Kaj boš postal, ko boš velik?« je vprašanje, ki so nam ga pogosto zastavljali odrasli, ko smo bili še majhni. »Gasilec, trgovec, zdravnik, kuhar, frizerka ...«, pa so bili naši odgovori. Z nekaterimi poklicmi se srečujemo vsakodnevno in so nam zato zelo dobro poznani, spet drugi so očem bolj skriti, a vseeno zanimivi. Od ponedeljka, 7. 11., do petka, 18. 11. 2022, je bila na naši šoli na ogled razstava poklicev pod okriljem Gospodarske zbornice Slovenije. Učenci so se lahko sprehodili mimo 16 razstavnih panojev, na katerih so bila predstavljena različna poklicna področja. Za učence 8. in 9. razreda pa smo pripravili delavnice, na katerih so prepoznali še svoje (poklicne) kompetence, sposobnosti in znanja.

Mateja Štritof



# Naravoslovno popoldne na Gimnaziji Litija



Avtorica članka: Anamarija Rozina, 4. a

**V petek, 21. oktobra, so na Gimnaziji Litija potekale laboratorijske vaje pri predmetih fizika, kemija in biologija. Raziskovalno vzdušje sta z eksplozivnimi poskusi začinila nekdanji dijak Gimnazije Litija, doc. dr. Matic Lozinšek, in doc. dr. Mirela Dragomir z Instituta Jožef Stefan.**

Maturanti naravoslovnih predmetov smo laboratorijske vaje izvajali ob pomoči profesorjev. V kemijskem laboratoriju so bile v središču pozornosti ionske reakcije z barvnimi produkti, pri biologiji pa smo čas namenili vpogledu v delovanje enostavnih katalizatorjev oziroma encimov v različnih rastlinskih in živalskih tkivih. Bodoči fiziki smo se osredotočili na valovanje snovi in vaje nekajkrat ponovili, da so si jih lahko ogledali tudi obiskovalci z osnovnih šol, kajti pridružili so se nam tudi devetošolci z OŠ Litija, OŠ Gradec in OŠ Šmartno pri Litiji, ki jih zanimajo naravoslovne vede.

Poučno dogajanje sta sklenila doc. dr. Matic Lozinšek in doc. dr. Mirela Dragomir, ki sta pričarala pravi šov za ljubitelje atraktivnih eksperimentov. S tekočim dušikom in kisikom ter drugimi pripomočki



sta izvedla serijo nevsakdanjih in zabavnih poskusov, ki zaradi zelo reaktivne narave žal presegajo varnostne omejitve šolskih laboratorijev. Goreči oblaki, lebdeči magneti in inovativen ter ekonomičen način shranjevanja rojstnodnevni balonov so bili le nekateri izmed poskusov, s katerimi sta navdušila dijake in goste ter nam kemijo približala na zelo privlačen in zabaven način.

## Izvolite (v) knjižnico! – Dan splošnih knjižnic

Avtorica članka: Andreja Štuhec

### ENIGMA PLEČNIK

Knjižnica Litija je svoj stanovski praznik (20. november) zaznamovala z nizom dogodkov: v Litiji nam je arhitekt Marko Boltin pripravil izjemno predavanje o Jožetu Plečniku. Ob 100-letnici njegovega rojstva smo se spomnili tudi na litijski spomenik, ki ga je ustvaril v spomin žrtvam 2. svetovne vojne. Da bi vsaj malo razumeli, zakaj stoji prav na tem mestu, zakaj je natančno tak, kot je, nam je Marko Boltin pripravil izlet v preteklost vse do Etruščanov. Na poti nam je predstavil najpomembnejše prvine, ki so vplivale na Plečnika (in on nanje). Arhitektura večnosti pa je pojem, ki ga bomo vselej povezovali v zvezi z mojstrom med arhitekti.



Spomenik za Litijo, kot ga je poimenoval Jože Plečnik, je padlim in drugim žrtvam naročila Zveza borcev NOB Litija; foto: prireditev Pod svobodnim soncem 2015; ob 70-letnici konca 2. svetovne vojne.

### NEVIDNO POMEMBNO OKOLI NAS

Odprtje razstave fotografskega natečaja Nevidno pomembno okoli nas v galeriji Krajevne knjižnice Šmartno smo posvetili občinskemu prazniku Občine Šmartno pri Litiji in dnevu splošnih knjižnic. Sodelovalo je 22 avtorjev, ki so prispevali 63 fotografij. Komisija je izbrala najboljšo med mladimi avtorji, Zojo Godec, in razglasila tri najboljše, ki jih je Občina Šmartno tudi nagradila: Branka Ojnik (3. mesto), Peter Jovanovič (2. mesto) in Dejan Stanič z zmagovalno fotografijo z naslovom Zlato jutro. Razstavo si lahko ogledate do konca januarja 2023.

### DNEVI IN LETA PA TEČEJO, TEČEJO ...

Jože Sevljak, pesnik in pisatelj, nekdanji direktor Zavoda za izobraževanje in kulturo Litija, šmarski ravnatelj in učitelj, je v novembru praznoval 80. rojstni dan. Leta njegovega ustvarjanja so se dotaknila tudi knjižnice – s pripravo literarno-spominskega dogodka smo želeli obeležiti skupno prehojeno pot: obeležili smo tudi 40 let delovanja Knjižnice Litija v stavbi glavarstva. V pogovor z avtorjem smo vtkali odlomke iz njegovih del, pripovedovali o zanimivih, radostnih, a tudi žalostnih življenjskih prizkušnjah, ki so njegovo dušo plemenitile in iz njega izvabljale pesmi, pripovedi, pravljice. Nedvomno je pustil trajen pečat pri litijski institucionalni kulturi, nenehno pa si je prizadeval, da bi skupnost učil in povezoval z domačo kulturno in zgodovinsko dediščino.

Večer so polepšale pevke ŽVS Lipa, avtor pa je s svojimi sorodniki obiskovalcem podaril svoje zadnje objavljeno literarno delo, povest Zlato tele. Za prispevek k razvoju litijske kulture se mu je z umetniškim delom zahvalil župan Občine Litija, g. Franci Rokavec.

### BIOGRAFSKI LEKSIKON OBRAZI SRCA SLOVENIJE

Zbirka opisov znamenitih osebnosti našega prostora se nenehno dopolnjuje. V knjižnici smo dovezetni za pobude občanov, kdo še sodi na portal. Zadnji vpis, ki je nastal v novembru, je opis Jožeta Kimovca s Spodnje Slivne. Neumoren gostinec, kmet in zbiratelj predmetov iz kmečkega okolja je zaslužen za prepoznavnost svojega kraja – v letošnjem letu je s svojo ženo praznoval 90. življenjski jubilej ([www.obrazisrcaslovenije.si](http://www.obrazisrcaslovenije.si)). Veseli bomo novih pobud za popis zanimivih in pomembnih osebnosti.

*Spoštovani  
bralci in bralke!  
Naj Vam vse dni v letu razsvetljuje branje.  
Naj Vas knjige povezujejo,  
osrečujejo in bogatijo,  
naj Vam izpolnjujejo prazne koticke  
življenja in naj krepijo odnose med nami.  
Želimo vam lepe praznične dni!  
Zdravje,  
srečo,  
in uspehe v letu 2023.  
Knjižnica Litija*







# Kronična venska bolezen

Avtorica članka: Nina Porovne Černe, mag. farm.

V Sloveniji so bolezní ven pogoste, saj prizadenejo približno polovico prebivalstva. Venska bolezen nastane zaradi motenj v venskem obtoku, ponavadi zaradi daljšega sedenja ali stanja. Dolgotrajno sedenje ali stanje povzroči širjenje ven zaradi same teže krvi. Zdrava žilna stena in venske zaklopke se pritisku zlahka upirajo, tako da ne pride do širjenja ven. Vendar ko stene in zaklopke slabijo, pride do razširitve ven, kar oteži sam pretok krvi nazaj proti srcu ter povzroči težave. Takrat začnemo govoriti o kronični venski bolezni.

## Simptomi in dejavniki tveganja

Prvi in najpogostejši simptom (kroničnega venskega popuščanja je občutek težkih, bolečih in oteklih nog. Prisotna sta lahko tudi bolečina in srbež v predelu meč. Sami simptomi so hujši ponoči in v toplejših dnevih. Znaki bolezni pa se s starostjo in napredovanjem lahko poslabšajo. Pojavijo se namreč lahko tanke rdeče-modre žilice (t. i. mrežaste vene), kasneje pa, v kolikor se te vene razširijo in zvijugajo, nastanejo prave krčne žile (t. i. varice).

Obstaja več dejavnikov za sam pojav bolezni. Najpogostejši so dolgotrajno sedeč ali stoječ položaj, starost, vročina, kajenje, prehrana z malo vlakninami, telesna ne dejavnost, debelost, nosečnost, peroralni kontraceptivi ter genska predpozicija.

### Kaj lahko storimo sami?

Nastanka krčnih žil s samo spremembo življenjskega sloga žal ne moremo preprečiti, lahko pa vplivamo na kakovost življenja ter tako omilimo težave bolezni. Priporočamo, da z nogami gibamo ob vsaki priložnosti (gibanje stopal, večkrat na dan krat-



**LEKARNA LITIJA**  
TRG SVOBODE 1, 1270 LITIJA  
WWW.MESTNELEKARNE.SI

DELOVNI ČAS  
OD PONEDELJKA DO PETKA 8.00-19.30  
SOBOTA 8.00-13.00

(01) 777 02 36  
LEKARNA.LITIJA@MESTNELEKARNE.SI

ka hoja, ne sedimo s prekrizanimi nogami). Z izbiro **primerne športa** (tek, hitra hoja, kolesarjenje, ples, plavanje) povečamo venski pretok proti srcu in posledično zmanjšamo otekanje nog. Nosimo **čevlje s primerno peto** (2–4 cm) ter izbiramo mehka in **ohlapna oblačila**, izogibamo se pretesnim hlačam in nogavicam, ki lahko stisnejo vene in zavrejo pretok krvi. **Izogibamo se toploti** (sončenju, vročim kopalnicam, savnam) in svojim nogam **privoščimo hlad** (tuširanje nog s hladno vodo), noge tudi pogosto **zmasiramo** (v smeri od stopal proti stegnom). Poskrbimo, da **pred spanjem spodbudimo venski obtok** (te lovadba pred spanjem, t. i. vožnja kolesa) ter spimo z dvignjenimi (podloženimi) nogami. Skrbimo za **urejeno prehrano** (hrana z veliko vlakninami), pijemo **dovolj vode**. Veliko lahko storimo tudi z uporabo **preventivnih kompresijskih nogavic**, če so prisotni blagi simptomi, brez bolečin in krčev.

## Zdravljenje

Za samozdravljenje kronične venske bolezni obstaja v lekarni veliko zdravil in gelov, ki nam pomagajo pri lajšanju simptomov bolezni.

V kolikor izberemo zdravilo kemijskega izvora, imamo v Sloveniji na tržišču pripravke iz **flavonoidov** (diosmin, hesperidin), ki krepijo žilno steno, delujejo protivnetno in zmanjšujejo nastajanje edemov. Na voljo so v obliki tablet in jih priporočamo za jemanje v vseh stopnjah kroničnega venskega popuščanja, tudi v kombinaciji z drugimi načini zdravljenja. Samozdravljenje lahko traja več mesecev, celo let. Prav tako obstajajo na tržišču geli iz **natrijevega heparinata**, ki preprečuje nastanek strdkov in deluje protivnetno. Slednjega se ne sme nanašati na odprte rane.

Med zdravili naravnega izvora imamo na slovenskem tržišču prisotno učinkovino **escin**, izvleček divjega kostanja, ki deluje na žilni tonus ter prepustnost žilnih sten. Na voljo je v obliki tablet. Pri lajšanju simptomov kronične venske bolezni pa nam pomagajo tudi geli iz posušenih **semen divjega kostanja**, ki so odlična dopolnitev kompresijskega zdravljenja (nogavice, povoji).

## Nosečnost

Veliko žensk se v času nosečnosti sreča z bolečinami in oteklimi nogami, katerih spremljevalec so lahko tudi krči. Poleg priporočenih ukrepov in pitja magnezija svetujemo tudi veliko počitka. V določenih primerih tudi gele s heparinom. Če se kljub rednemu počitku in uporabi gela sami simptomi ne izboljšajo, pa svetujemo posvet pri zdravniku.

V kolikor se srečujete s težavami kronične venske bolezni, vas vabimo na posvet v bližnjo lekarno. S farmacevtom bosta s pomočjo pogovora izbrala najprimernejšo obliko lajšanja simptomov, ki bo ustrezala vam in vašemu življenjskemu slogu.



**Naj bo leto, ki trka na vrata, prijazno in poslovno uspešno, naj vas obogati z zdravjem in osebnim zadovoljstvom. Vesele praznike in srečno 2023**

Vam želi

Območna obrtno-podjetniška zbornica Litija





**ŠMARTSKI DARILNI PROGRAM**

*Prazniki*

Po darilo v TIC Šmartno

STARETOV TRG 25




UNIKATNA IN UPORABNA DARILA  
DOMAČIH ROKODELCEV,  
ZELIŠČARJEV, ČEBELARJEV, ...

INFO@BOGENSPERK.SI, 01 898 7867

## Prižig lučk

Avtorica članka: Maja Istenič



Na Staretovem trgu so zasijale lučke. Hvala vsem, ki ste prišli na prireditev, družinam, ki ste se udeležile spreveda (bilo nas je res veliko), nastopajočim: Vrtcu Ciciban, OŠ Šmartno, Glasbena šola Litija - Šmartno, Občina Šmartno pri Litiji, ponudnikom na stojnicah in vsem, ki ste dogodek pomagali izvesti. Kljub nič kaj prazničnemu vremenu smo z glasbo in druženjem skupaj pozdravili prihajajoče praznike.



komedija

# FANTOVŠČINA

vse in še več kar ste želeli vedeti o moških čustvih



GAŠPER BERGANT • ŽAN PAPIČ • SAŠO STARE

Organizator: javni zavod Bogenšperk, StaretoV trg 12, 1275 Šmartno pri Litiji, 01 89 87 867

Vstopnice



**22. december 2022**  
**ob 19.00**  
Kulturni dom Šmartno

eventim  
in TIC Šmartno

simteater



nedelja, 18. december 2022

## Praznični dan na Bogenšperku

Za več informacij in program nas spremljajte na Grad Bogenšperk in na bogensperkcastle.



# Fotografska razstava: »Nevidno« pomembno okoli nas

Avtorica članka: Sonja Perme, Knjižnica Litija

**V galeriji Krajevne knjižnice Šmartno si do konca januarja 2023 lahko ogledate fotografsko razstavo izbranih fotografij, ki so jih fotografi poslali na 8. natečaj v organizaciji Občine Šmartno pri Litiji, Knjižnice Litija in Javnega zavoda Bogenšperk.**

Odprtje razstave je bilo v četrtek, 17. novembra 2022, v galeriji šmarške knjižnice. Na natečaju je sodelovalo 22 avtorjev s skupno 63 fo-



Dejan Stanič (Zlato jutro)



Branka Ojnik (Lušna pot)



tografijami: Tia Patricia Baš, Urša Čopar, Nik Elzner, Neža Godec, Zoja Godec, Stella Grom, Marija Hameršak Lavrenčič, Peter Jovanovič, Petra Lapajne Povirk, Sara Medved, Branka Ojnik, Gašper Perme, Karin Petje, Danica Sedevčič, Helena Smrekar, Dejan Stanič, Blaž Šircelj, Frida Škerbina, Alja Škulj, Miran Škulj, Gaber Zagorc in Zoja Zupančič. Na razstavi, ki je posvečena 20. obletnici nastanka samostojne občine Šmartno pri Litiji, jih je na ogled 26, izbrala jih je strokovna komisija v sestavi: mag. Ana Kocjančič, Sonja Perme in Jani Vozel. Člani komisije so izbrali tudi fotografije, ki so v skladu z razpisom natečaja prejeli nagrade:

1. nagrada, 200 EUR: **Dejan Stanič** za fotografijo Zlato jutro; 2. nagrada, 140 EUR: **Peter Jovanovič** za fotografijo Štanga ob sončnem zahodu; 3. nagrada 60 EUR: **Branka Ojnik** za fotografijo Lušna pot. Nagrado za najboljšega mladega avtorja je prejela učenka OŠ Šmartno, Zoja Godec, za fotografijo z naslovom Pogled v daljavo (mentorica Brigita Lindič).

Vsem nagrajenim iskrene čestitke in zahvala avtorjem za sodelovanje.



Peter Jovanovič (Štanga ob sončnem zahodu)



Zoja Godec (Pogled v daljavo)

V okviru društva MDI Litija in Šmartno pri Litiji deluje tudi **Country plesna skupina B & B**, kjer s plesom skrbijo tako za zdravje svojih članov kot tudi za popestritev na številnih prireditvah znotraj in zunaj občinskih meja. V prihajajočem letu želijo med svoje vrste povabiti začetnike, vse tiste, ki so željni country plesa. Dobrodošla tako starejša kot mlajša generacija, leta niso ovira, saj bomo kandidate razdelili v dve skupini.

**Tečaj bo potekal vsak četrtek ob 18. uri v dvorani MDI Litija, Parmova ulica 7. Začetek in predstavitev country plesa bo 5. 1. 2023 ob 18. uri. Vse dodatne informacije pa najdete na FB strani Country Chicas – začetni tečaj z Eriko v Litiji ter na GSM številki 031 338 866. Pristrčno vabljeni vsi, ki vas tovrstni ples veseli, a zanj nikoli niste zbrali dovolj poguma.**

Erika Šušteršič



# Utrinki Noči čarovnic na gradu Bogenšperk

Avtorica članka: Petra Bolha

Noč čarovnic na gradu Bogenšperk ima eno daljših tradicij v Sloveniji in tudi letos je začarani grad odprl svoja vrata na zadnji oktobrski dan. Med 14.00 in 18.00 se je na gradu in ob njem odvil bogat program, namenjen predvsem našim najmlajšim obiskovalcem in družinam.

Poleg tradicionalnih aktivnosti, kot je rezljanje buč, ustvarjalnih delavnic in poslikave obraza, so se obiskovalci lahko udeležili pravljicnih bralnic, se podali v strašljiv ambient grajske kleti in se preizkusili v spretnostnih igrar na grajski jasi. Pristno srhljivo izkušnjo sta pripravili igralki interaktivnega gledališča *Slepa ulca*, na prav posebni Seansi

so obiskovalci izvedeli, kakšna (ne)sreča jih bo doletela v prihodnosti. Program na glavnem odru so ustvarjali člani Kulturnega društva Podkum z glasbeno-plesnimi animacijami za otroke, večerno nebo nad prizoriščem pa je razsvetlila žonglrska skupina Čupakabra s predstavo *Lučka v temni deželi*. Dogajanje je ponovno povezovala gostiteljica prireditve, grajska čaravnica Bogenčara, ki je v sklepnem delu najizvirnejšim maskam podelila lepe nagrade. Bogenčara bo na gradu Bogenšperk kmalu dobila stalno mesto, in sicer v sklopu prihajajoče stalne razstave Čarovništvo in vraževerje na Slovenskem, ki jo napovedujemo za začetek leta 2023. Število obiskovalcev je letos krepko preseгло naša pričakovanja in vse dosedanje obiske te prireditve. Kot organizatorje nas veseli, da sta grad Bogenšperk in sama prireditev postali tako prepoznavni in iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste se dogodka udeležili. V želji po ustvarjanju kvalitetnih doživetij za naše obiskovalce bomo letošnjo izkušnjo upoštevali kot izhodišče za organizacijo tega in podobnih dogodkov v prihodnje.

## Tam, kjer sem doma – slovesnost ob občinskem prazniku občine Šmartno pri Litiji

Avtorica članka: Petra Bolha

V dvorani Kulturnega doma Šmartno pri Litiji je na predvečer martinovga potekala osrednja slovesnost ob prazniku občine Šmartno pri Litiji. Naslov *Tam, kjer sem doma*, povzet po znani pesmi Miroslava Košute in Jožeta Privška, poraja teme doma, povezanosti in predanosti, ki so bile, poleg jubilejne 20. obletnice obstoja občine, rdeča nit programa prireditve.

Po nagovoru župana Rajka Meserka je z navzočimi svoje misli delil slavnostni govorec Jože Vidic, osrednje mesto na slovesnosti pa je pripadlo podelitvi priznanj izjemnim osebam in ustanovam, ki s svojim delovanjem bogatijo življenje v naši skupnosti. Jubilejni priznanji Občine Šmartno pri Litiji ob 90. obletnici delovanja sta prejeli PGD Javorje, zanj predsednik Klemen Dragar, in PGD Štan-



garske Poljane, zanj predsednik Matej Jug. Zakonca Irena in Zdenko Šinkovec sta prejela posebno priznanje Občine Šmartno pri Litiji za humanitarno delovanje. Najodličnejši priznanji, zlati plaketi Občine Šmartno pri Litiji, pa sta prejela Rudolf Vidic, neumorni podpornik in ustvarjalec domačega kulturnega utripa, ter Ida Dolšek za dolgoletno delo pri ohranjanju etnološke dediščine in slovstvene folklore.

Slovesnost so spremljale pesmi Ženskega pevskega zbora društva LAZ, pod vodstvom Mance Vidic, obiskovalci prireditve pa so si v dvorani lahko ogledali razstavo šmarskih vezilj. Iskrene čestitke prejemnikom priznanj!

## Duhovna oskrba v Domu Tisje

Avtorica članka: Sonja Smergut

**»Ni smrt tisto, kar nas loči, in življenje ni, kar druží nas. So vezi močnejše.**

**Brez pomena zanje so razdalje, kraj in čas.«**  
(Mila Kačič)



V Domu Tisje smo s spominsko mašo obeležili spomin na naše stanovalce, ki so nas zapustili v letošnjem letu. V soboto, 19. 11. 2022, v Enoti Litija in 26.

11. 2022 v matičnem domu smo se pri spominski maši spomnili na vse tiste stanovalce, ki so v letošnjem letu zaključili svojo življenjsko pot. Maše so se udeležili naši stanovalci, zaposleni in nekateri svojci umrlih stanovalcev. Svojcem je bila gesta, da se enkrat letno zberemo in se poklonimo spomenu na njihove najdražje, zelo pri srcu. Oba obreda sta bila zelo ganljiva za vse udeležene. Ob tovrstnih priložnostih so spoznanja, da je medsebojna ljubezen glavno vodilo našega življenja in dela. Je tudi gradnik naše skupnosti in dobrih medčloveških odnosov, da lahko živimo v miru in blagostanju. Vsem, ki nam pomagata uresničevati duhovno oskrbo, se iz srca zahvaljujemo. Posebno se zahvaljujemo župnijama Litija in Šmartno pri Litiji.





## Lilin vrtiljak

Avtorica članka: Aleksandra Krnc



Začnimo z novico o novi razstavi naših članov, ki je na ogled v Kulturnem centru Litija. Zgodila se je v četrtek, 27. 10. 2022, z otvoritvijo razstave del Marije Hameršak Lavrenčič in Aleksandra Lavrenčiča. Marija se je predstavila z vrsto izvrstnih fotografij motivov iz narave, Aleksander pa z likovnimi deli, v katerih je prevladoval motiv brez, upodobljenih v različnih letnih časih. Otvoritev sta popestrila mlada glasbena umetnika, učenca Glasbene šole Litija - Šmartno, in sicer Mark Šket na koncertni harmoniki in Zoja Kukovec na kljunasti flavti, ki jo je na klavirju spremljal prof. Tilen Bajec. Mentorja mladih glasbenikov sta Dušan Drobnič in Uroš Hribar.

Zaključne prireditve na Izlakah »Jesenske misli«, projekt JSKD, kjer se srečujejo literati, sta se udeležili članici sekcije »Lila piše« Joža Ocepek in Magda Groznik, ki sta predstavili svoj prispevek.

V ateljeju zaključujemo z izdelavo jasic za Rudnik Sitarjevec, ki bodo na ogled v decembru 2022. Projekt se odvija pod vodstvom mag. Zorana Pozniča, akademskega kiparja.

V organizaciji JSKD OI Litija se je začela grafična delavnica z mentorjem Jožetom Potokarjem. Udeleženci se bodo lahko preizkusili in nadgradili svoje znanje v tehniki suhe igle, jedkanice in linoreza.

## Izlet na Štajersko

Avtor članka: Jože Loc



**Izlet članic in članov Šole zdravja Pungrt ter pohodne skupine upokojencev iz Šmartnega pri Litiji na Štajersko**

Že vse od konca poletja je v članicah Šole zdravja Pungrt rastla in zorela ideja, da v jesenskem času skupaj obiščemo našo štajersko prestolnico Maribor. Ovire so bile predvsem domače obveznosti in nekaj zdravstvenih težav, zato smo to željo lahko uresničili šele v torek, 15. novembra. V Litiji na železniški postaji so se nam pridružili še upokojenci iz Šmartnega, vseh skupaj smo našli 22 udeležencev izleta, in zjutraj smo vstopili na vlak za Maribor ter tja prispeli zgodaj dopoldne. Na železniški postaji v Mariboru sta nas pričakala še lokalni vodnik in vodnica, nedaleč od tam pa nas je v pripravljenosti čakal še Jurčkov vlakec. Tako so bili izpolnjeni vsi pogoji, da se skupaj odpeljemo odkrivat zgodovino in znamenitosti tega mesta ob Dravi in pod Pohorjem. Žal vreme ni sledilo našim željam, megla je osiromašila tisto, kar je jeseni najlepše, barve spreminjajoče se narave, in nam zakrila marsikateri pogled na mestne znamenitosti. Prva znamenitost Maribora je že Jurčkov vlakec, ki je ime dobil po mestnem posebnosti, ki se je zaradi svoje otroške preprostosti in

**Kmetijsko gozdarska zadruga Litija, z. o. o.**  
 Pomidba velja do konca decembra 2022 oziroma do prodaje zalog.

V trgovinah KGZ Litija: TC-Supermarket Litija, PC Šmartno, Senožeti, Kresnice, Jevnica, Vače in Kostreznica so na voljo:

**Mercatorjeve prodajne akcije in AKCIJA KGZ LITIJA!**

»SLOVENSKA DELIKATESNA KVALITETA«

				
SALAMA SAMPINONI Anton 7.99 €/kg	KUHAN PRŠUT Anton 9.99 €/kg	HRENOVKE Kz Sevnica 7.49 €/kg	MESNATA SLANINA Kras 9.99 €/kg	PRŠUT MEDITERAN Kras 11.99 €/kg

»NAJUGODNEJŠI NAKUP«

				
MOKA POSEBNA Zlato 1 kg 1.29 €	COCA COLA 1,5 L 1.19 €	PENINA RADGONSKA 0,75 L 6.99 €	SOK POM. BRAVO 2 L 1.39 €	OLJE SONČNIČNO 1 L 2.59 €

				
JAPFA KEKSI 135 g 0.59 €	ČOKO BANANICE 300 g 1.59 €	KAVA BARCAFFE 400 g 4.99 €	BONBONIERA BOERI 200 g 2.79 €	ČOKOLADA MILKA 100 g 0.89 €

				
ČAJ ODPORNOST 1001 Cvet 40 g 1.39 €	PEC. PRAŠEK in FAN. SLADKOR 5*1 GRATIS Delicia 0.55 €	RIŽ 800 g Zlato polje 1.69 €	KOCKE NOUGAT in SADNE KOCKE 200 g Podravka 0.99 €	ČOKOLADA C. LEŠNIK 250 g Gorenjka 2.59 €

[www.kgz-litija.si](http://www.kgz-litija.si) **SLIKE SO SIMBOLIČNE** spremljajte nas tudi na **FB**  
**DOBRODOŠLI V TRGOVINAH KGZ LITIJA!**

Vesele božične praznike in srečno v novem letu vam želi  
  
 Kmetijsko gozdarska zadruga Litija, z. o. o.

postave vtisnil v srca mnogih prebivalcev mesta. Seveda smo v več kot eno uro dolgi vožnji z vlakcem skozi pripoved naših vodnikov odkrivali tančice in skrivnosti mestnih hiš in stavb ter zgodb znanih ljudi, ki so se tu rodili, živeli in ustvarjali. Še največ naše pozornosti pa je bilo deležno obrežje Drave na Lentu, kjer smo občudovali najstarejšo trto na svetu, v notranjosti zgradbe pa bogato vinsko klet in najdaljši talni mozaik na svetu.

Po dobri uri vodenja po mestu smo se z našo prijazno vodnico in vodnikom razšli, ker je bil v programu našega izleta še vzpon na Pohorje. Do končne postaje nas je pripeljala pohorska vzpenjača, v bližini pa nas je v gostišču že čakalo kosilo. Po kosilu smo si ob čakanju na povratek z vzpenjačo ogledali še mesto od zgoraj, kajti medtem je veter raztrgal oblake in pozno popoldansko sonce je obsijalo mesto pod Pohorjem. Z lepimi vtisi smo se vrnili domov v zgodnjih večernih urah.

## Novice iz društva upokojencev

Avtorica članka: Ančka Ulčar

**V Društvu upokojencev Šmartno pri Litiji smo v projektu Starejši za starejše obiskali dve jubilentki, ki sta pred nedavnim praznovali okrogli jubilej – 90 let.**

Gospa Ljudmila Štrus živi na kmetiji v Ščitu s sinovo družino. Je še čila in zdravega duha, le noge so ji opešale tako, da dan preživlja na vozičku v skupni kuhinji. Za jubilej smo ji čestitale s skromnim darilom in zaželele

zdravja in dobrega počutja.

Gospa Frančiška Tomažič živi v Dragovški s hčerko, ki hodi še v službo, in je večino dneva sama. Zmotili smo jo pri ročnem delu, pri katerem uživa že vse življenje. Naredila je že ogromno prtov za mize, za oltarje v cerkvah, prtičke, zadnje večerje itd. Tudi ona je še čila in zdravega duha, težave ima z vrtoglavo in s hrbtenico. Čestitale smo ji za jubilej in jo obdarile s skromnim darilom, zaželele zdravja in dobrega počutja ter še mnogo prtov.

Obe jubilentki sta bili našega obiska veseli. Ugotovile smo, da sta vse življenje delali na kmetiji na svežem zraku in 90 let dočakali brez demence.



Frančiška Tomažič



# Dobrodelni koncert za nakup defibrilatorja

Avtor članka: PGD Vintarjevec

**V ponedeljek, 28. 11. 2022, je v dvorani Kulturnega doma v Šmartnem potekal že tretji dobrodelni koncert z namenom zbiranja sredstev za nakup prepotrebnega defibrilatorja, ki bo nameščen na gasilskem domu v Vintarjevcu. Le-ta bo pomembna pridobitev za širitev mreže defibrilatorjev v naši občini. Z njimi se tudi skrajšuje čas, ki je potreben za kvalitetno in uspešno oskrbo bolnika ob srčnem zastoju. Poleg izbranih glasov Slovenskega okteta in ŽPZ Laz so dobrodelni koncert popestrili tudi članice in člani plesne skupine Bizonke in Bizoni.**

Pred tem so se sredstva zbirala tudi v okviru vseslovenske akcije Manj svečk za manj grobov. Obiskovalci pokopališča v Šmartnem pri Litiji so namesto nakupu sveč denar namenili nakupu defibrilatorja v Vintarjevcu. V dnevih pred 1. novembrom smo prostovoljci zbrali zelo lep znesek 1.179,20 €. Zbrana sredstva je

predsedniku PGD Vintarjevec, Urbanu Poglajnu, predala koordinatorka akcije MSMG iz Šmartnega, Veronika Jesenšek, pridružila se nam je tudi koordinatorka iz Litije, Lijana Lovše.

Ponosno vam sporočamo, da smo skupaj z vašo pomočjo zbrali na dobrodelnem koncertu 1.162,00 €. Za nakup defibrilator-



ja imamo do sedaj skupaj zbranih že skoraj 2.400,00 €. Iskrena hvala vsem, ki ste darovali, vsem prostovoljcem akcije Manj svečk za manj grobov in vsem nastopajočim za izjemen večer. Upamo, da vam bomo kmalu lahko sporočili, da je defibrilator na svojem mestu in pripravljen za uporabo. Hvala še enkrat in na pomoč!

# 2022 in PGD Zavrstnik

Avtor članka: Bogomir Bučar

**Spoštovane vaščanke in vaščani, bralke in bralci tega članka!**

Med prsti nam polzi tudi že 22. leto tega tisočletja in z njim se izteka tudi petletno mandatno obdobje v PGD Zavrstnik. Tako lahko s tem člankom napovem redna volilna opravila in vse zainteresirane pozovem k sodelovanju. Ni pa moj namen, da bi bil ta članek samo poziv, za katerega sem ga že izkoristil, ampak želim, da bi bil predvsem krajši povzetek leta, ki se izteka, in mandata oziroma zadnje petletke v našem društvu. Tudi letošnje leto se je še začelo pod vplivom ukrepov, ki smo jih imeli zaradi vsem znane pandemije. So se pa ukrepi že začeli rahljati po prvem trimesečju in nam prinesli možnost, da smo lahko v mesecu marcu izpeljali redni občni zbor našega društva in si na njem zastavili in potrdili cilje za to zadnje leto tega mandatnega obdobja. Žal se naši cilji v zadnjih treh letih zaradi ukrepov in omejitev niso bistveno spreminjali, saj smo svoje aktivnosti prelagali in odlagali v pričakovanju izzvenenja pandemije.

Letošnje leto je tako v drugem trimesečju res postreglo z olajšanjem in smo lahko zopet začeli resneje razmišljati o naših ciljih in jih ponovno lahko terminsko opredelili. Tako smo že z občnim zborom začeli s pripravami za našo tradicionalno gasilsko veselico, ki smo jo tokrat že v drugo izpeljali na našem lastnem prostoru oziroma dvorišču. Ravno v povezavi s tem je bilo pred izvedbo veselice še nekaj pomislekov, po uspešno izpeljanem dogodku pa so tudi nekateri, ki so predtem močno dvomili,

svoje dvome omilili in spoznali vse dobrobiti, ki nam jih je lastni prostor prinesel.

Žal nam je nadaljevanje lepega in vročega vremena prineslo tudi velike požare, ki so divjali po naši lepi deželi. Naša operativna ekipa se je tako odzvala in sodelovala pri gašenju požara nad Preddvorom in pri gašenju požara na Krasu. Gotovo je to priložnost, da vse naše kolege, ki so se pogumno odzvali pozivu in si vzeli čas, za to pohvalimo in se jim tudi zahvalimo za njihovo nesebičnost in visoko stopnjo družbene odgovornosti.

Aktivnosti v društvu so na eni strani prinesle še dodatno ureditev novega dvorišča, preureditev naših operativnih vozil, ureditev garaž in razna druga manjša in večja dela za to, da je društvo maksimalno pripravljeno in da se nadaljuje v smeri zagotovitve sredstev za gradnjo operativne garaže društva. Vsekakor moram omeniti tudi aktivnosti naših starejših članov, ki so se po že omenjenem obdobju pandemije reorganizirali in naše društvo ponovno uspešno predstavljajo in zastopajo na raznih družbenih in tekmovanjih gasilskih veteranov. Enako želim omeniti tudi napredek pri delu z mladino, sodelovanje operativnih članov pri delu z mladino in nenazadnje pohvaliti, vsaj kar jaz pomnim, prvo interno celodnevno organizirano društveno tekmovanje za naše mlade gasilce.

Leto pa se vseeno veselo izteka in z njim tudi naš petletni mandat. Če se na hitro ozrem nazaj preko preteklih pet let, navkljub dvema letoma pandemičnih ukrepov nad tem mandatom ne smemo biti razočarani. V teh petih letih smo okrepili delovanje našega operativnega dela društva in samo društvo tudi uspešno dodatno opremili. Od večjih investicij je potrebno omeniti, da smo kupili, sicer rabljeno, vendar v odličnem stanju, GVM-1 vozilo, preuredili in posodobili staro GVV-1 vozilo, kupili gasilsko prikolico za prevoz gasilske črpalke in s tem zagotovili av-



tonomnost delovanja obeh naših gasilskih vozil in hkrati nakupili tudi vso potrebno opremo, da smo optimalno opremljeni. Gotovo je največja pridobitev teh preteklih petih let nakup sosednje nepremičnine ob našem gasilskem domu. S tem nakupom smo si zagotovo naložili veliko odgovornost za nadaljevanje in seveda zagotovili možnosti za razvoj društva in posredno tudi same vasi.

Najpomembnejše pri omembah teh večjih investicij pa je to, da smo vse nakupe opravili z lastnimi sredstvi in da ima danes društvo že kar nekaj zaloge denarja za nadaljevanje aktivnosti, ki jih načrtujemo. Gotovo je še mnogo stvari, o katerih bi lahko pisal, tako v tem zadnjem letu kot tudi v letih pred njim. Pa raje ne bi in bi vas glede na to, da se je pandemično obdobje vsaj zrahljalo, če še ne končalo, raje povabil, da se nam pridružite pri naših aktivnostih in vam bomo tako lahko v živo pokazali in predstavili, kaj smo dosegli.

Kaj pa reči ob koncu leta? Predvsem si želim, da nam bo v prihodnje prizaneseno s kakšnimi novimi boleznimi in bomo lahko družno uživali v novem letu, ki prihaja. Zato vam v novem letu želim predvsem zdravja in obilico dobre volje, da bomo skupaj uživali v naši, pa mi dovolite, da si to izposodim, najlepši zavrstniški dolini na svetu. **HVALA IN NA POMOČ!**



# Šmarski gasilci ob koncu leta

Avtor članka: PGD Šmartno pri Litiji



## Spoštovane članice, člani PGD Šmartno, krajanji, občani in podporniki!

Decembrski čas je namenjen povzetkom, zaključkom, zahvalam in voščilom. Šmarski gasilci se vsem, ki ste v iztekajočem se letu kakorkoli sodelovali z našim društvom, za sodelovanje, pripravljenost in pomoč tudi tokrat najlepše zahvaljujemo. Zahvala gre tako članicam in članom, ki se trudijo pri našem delu, poslanstvu, tradiciji ter vztrajajo in ostajajo zvesti. Ob koncu leta se zahvaljujemo tudi vsem ostalim deležnikom, ki s svojimi dejanji poskrbijo za lažje delovanje društva. Zahvaljujemo se za vse prispevke, donacije in ostalo pomoč, s čimer lažje dosegamo svoje zastavljene cilje in sledimo viziji razvoja našega društva. Za vse navedeno se seveda priporočamo tudi v prihodnje, kajti gasilci PGD Šmartno tudi v letu 2023 ostajamo v pripravljenosti z željo, da bi se naše društvo lahko normalno razvijalo še naprej in bi bilo potreb po našem posredovanju čim manj, da bomo vsi skupaj uživali mirnejše in varnejše življenje.

Kar se tiče pomoči in sodelovanja krajanov, vas obveščamo, da bomo tudi letos v drugi polovici decembra na vaše domove dostavili tradicionalne koledarje. Izkazalo se je, da je način, ki smo ga izvajali v preteklih dveh letih, za vse bolj ugoden, zato vas bodo tudi letos koledarji pričakali na vaših vhodnih vratih. Priloženo bo voščilo s prošnjo oziroma pobudo, lahko rečemo temu tudi s pozivom za pomoč šmarskim gasilcem. Na spodnji strani bo pripeta položnica – plačilni nalog, s katerim nam boste tudi letos lahko namenili prispevek in tako pomagali pri razvoju našega društva. Nalog bo opremljen s posebno kodo, na podlagi katere boste plačilo lahko enostavno izvedli tudi s pomočjo mobilnih bančnih aplikacij.

Prejeta sredstva bodo v celoti namenjena nakupu novega dodatnega kombiniranega vozila, ki bi ga po veljavnih predpisih in normativih osrednja gasilska enota v občini morala imeti že nekaj časa. Cena že naročenega vozila znaša nekaj manj kot 280.000 EUR. Veliko večino sredstev bo iz naslova investicijskih sredstev za nakup novih gasilskih vozil pripevala Občina. Nakup se bo iz občinskega proračuna financiral v treh letnih obrokih. Prvi obrok bomo prejeli v letošnjem letu. Za posluš, sodelovanje ter pripravljenost za uvedbo ugodnejših spre-

memb pri nakupu tega in vseh ostalih novih gasilskih vozil, ki bodo sledila, se v prvi vrsti najlepše zahvaljujemo županu Rajku Meserku. Ne smemo pozabiti na vodstvo in organe GZ Šmartno, ki so oblikovali in predlagali spremembe načrta razvoja, ter seveda na Občinski svet, ki je na koncu ta pomemben dokument tudi soglasno potrdil. Vsem skupaj nam je uspel pomemben korak pri razvoju gasilstva v naši občini. Zaključek projekta oziroma dokončno poplačilo predvidevamo v prvi polovici leta 2024. Vozilo bo v najboljšem primeru mogoče dobavljeno že konec leta 2023. Ker bo višina financiranja preostalega zneska za naše društvo precej velika, se bomo šmarski gasilci s posameznimi zbiralnimi akcijami tudi tokrat tradicionalno obrnili na zveste krajanje, donatorje in podpornike. Verjamemo, da nam bo skupaj uspelo zaključiti tudi ta pomemben projekt. Že vnaprej se za razumevanje in pomoč najlepše zahvaljujemo! V letu, ki prihaja, vam vsem skupaj v prvi vrsti želimo obilo zdravja, sreče, zadovoljstva in naj vas občutek varnosti spremlja na vsakem koraku. Naj bo leto 2023 mirno, polno plodnega sodelovanja, aktivnosti ter uspehov na vseh področjih.

Članice in člani našega društva ostanite takšni, kot ste bili do sedaj: neustrašni, pripravljeni, ustrezljivi, potrpežljivi in predvsem zdravi.

Hvala lepa, srečno 2023 in NA POMOČ!

# Strelsko društvo Šmartno - Litija

Avtor članka: Bogomir Bučar

## Spoštovani bralci tega članka!



Strelsko društvo Šmartno - Litija deluje že od daljnega leta 1961. Zaradi gradnje nadvoza v Litiji se je v letu 1976 preselilo v Šmartno, kjer se je zgradilo nov strelsko-rokometni dom. Tako še danes razpolagamo z notranjim 10-steznim streliščem, ki se nahaja ob OŠ Šmartno, ob zunanjem rokometnem igrišču.

Letošnje volilno leto se je žal začelo s smrtjo našega dolgoletnega predsednika Jožeta Erjavca. Tako smo bili ostali člani postavljeni pred dejstvo, da organiziramo volilni občni zbor društva. Med pripravami smo se soočili tudi z zastarelim statutom društva, zato smo pohiteli in do rednega zbora pripravili novega. V začetku marca smo izpeljali redni volilni občni zbor društva, pred potrditvijo novega vodstva potrdili tudi novi statut društva in popeljali društvo na nov svež tir delovanja za prihodnja štiri leta.

Novoizvoljeni predsednik je že na zboru predstavil načrte, kaj je potrebno v društvu postoriti, saj sta pretekli dve leti pandemičnih ukrepov tudi v našem društvu pustili razpoke. Naše društvo je član Strelske zveze



Slovenije, tako da se udeležujemo tekmovanj v raznih slovenskih regijah. Trenutno ima društvo prek sto članov. Udeležujemo se tekm z zračnim in ognjenim orožjem, standardno in serijsko puško ter pištolo. Društvo sodeluje tudi s Slovensko vojsko in je član MORS društev in klubov.

Športno strelstvo je šport, ki zahteva dobro telesno pripravo, predvsem pa je potrebno veliko koncentracije in obvladovanja lastnih misli. Strelstvo kot šport je relativno zastavljeno, saj na prvi pogled ni najbolj zanimiv šport. Če ga primerjamo z bolj dinamičnimi športi, je strelstvo bistveno drugačna zgodba. Streljanje je, kar se tiče fizične aktivnosti, zelo statičen šport, kar pa ne pomeni, da je preprost. Zato je fizična pripravljenost pri strelstvu tudi zelo pomembna.

Vsa tekmovanja, ki so se jih naši člani udeležili, bi težko naštel oziroma bi bil ta čla-

nek močno predolg, če bi vas želel z vsem seznaniti. Organizirali smo kar nekaj tekem tudi na našem strelišču in sodelovali pri izvedbi lige. Našo tekmovalno sezono smo zaključili z organizacijo tekme ob občinskem prazniku.

Kot sem že omenil, smo bili člani strelskega društva v letošnjem letu zelo delavni in smo pretežno pokrpali omenjene razpoke s svojim delom. Organizirali smo več delovnih akcij, ki temeljijo predvsem na delu članov društva. Delovne akcije so bile usmerjene v ureditev notranjih prostorov strelskega doma in zaključevanje ureditve zunanjega strelišča. Na strelišču v domu smo uredili orožarno in stene na strelišču. Do konca leta načrtujemo še ureditev samega ogrevanja prostorov. Na zunanjem strelišču smo že skoraj zaključili prostor za druženje in uredili parkirišče ter dostopni



del do strelskega nadstreška. Obnovila so se tudi polja za tarče in uredila dostopna zapora na sam prostor. Med letom smo bili deležni tudi obiska inšpektorja, ki je potrdil naše dobro delo in nas opomnil le na nekaj manjših detajlov, ki smo jih z lahkoto uredili in odpravili odstopanja. Za to leto smo sicer načrtovali

tudi razvitje novega društvenega prapora, kar pa nam ni uspelo. Smo pa uspešno pripravili vitrino za naš novi prapor, njegovo razvitje načrtujemo na rednem občnem zboru prihodnje leto, kjer se bomo lahko pohvalili z dosežki našega društva. Z ureditvijo ogrevanja v strelskem domu za prihajajoče leto načrtujemo razširitev naše

aktivnosti na področje dela z mladimi in tako ta lep šport približati tudi njim. Naj bo to dovolj informacij o delovanju in obstoju Strelskega društva Šmartno – Litija za zadnjo številko novic v tem letu. Dovolite le, da vsem članicam, članom in bralcem tega članka zaželim lepe decembrske praznične dni ter zdravo in srečno novo leto 2023.

## Luč miru iz Betlehema 2022

Avtor članka: Skavti Litija 1

**Kaj ti je, da spiš? Vojna, stiske, bolezni, nesreče, osamljenost ... Kaj pa ti? Se bojiš? Živiš, kakor da se nič ni zgodilo? Seveda, težko nam je, ko vidimo, kaj vse se dogaja in se nam zdi, da ne moremo nič.**

**Pa vendar je že iskra dovolj, da vname ogenj, in kaplja dovolj, da ga pogasi. Zbudi se! Božič je. Naj ti ne bo vseeno za**

**temo v svetu. Ni ti treba spremeniti vsega, naredi eno dobro delo, pospravi sobo,**

**skuhaj komu kavo, spusti avto predse. Ko boš premaknil sebe, boš obrnil svet. Zaneti iskro, naj v tebi zasije Luč. Vstani in sveti!**

V nedeljo, 18. 12. 2022, bomo skavti iz Litije v šmarsko župnijo ponovno prinesli plamen Luč miru, ki je bil pred nekaj tedni prižgan v votlini Jezusovega rojstva v Betlehemu in skrbno prepeljan vse do naše župnije. Lučko bomo sprejeli pri maši ob 10.00. Plamen in sveče bodo po maši na voljo pred mežnarijo, celo nedeljo pa bodo na voljo tudi pred litijsko cerkvijo. Letošnja akcija nas želi prebuditi, da bi se zavedali zla in težkega v svetu, ter nas ob tem spodbuditi, da bi bili sami aktivni in v svet prinašali luč.

Zbrana sredstva bomo namenili za sklad sv. Lucije, ki je namenjen pomoči našim članom ob stiskah in boleznih, za misijon v Liberiji, kjer bomo podprli izobraževanje otrok, ter za pomoč slovenskim družinam v stiski.

Darujete lahko tudi preko SMS sporočila na številko 1919 s ključno besedo LUC5 ali LUC10 in prispevali boste 5 ali 10 EUR v dobrodelne namene. Hvala vam za vsak vaš dar!

**VSTANI IN SVETI**

Pošljite SMS sporočilo s ključno besedo **LUC5** ali **LUC10** na **1919** in prispevali boste 5 ali 10 EUR v dobrodelne namene.

Prispevajo lahko uporabniki mobilnih storitev Telekoma Slovenije, Telemacha, A1 in T-2. Splošne pogoje SMS donacij najdete na [imb.skavt.net](http://imb.skavt.net).

Več o dobrodelni akciji in namenu na [imb.skavt.net](http://imb.skavt.net)

EVIDENTIRANJE IN POPULARIZACIJA  
KULTURNE DEDIŠČINE NA PRIMSKOVEM

**Z DEDIŠČINO RASTEMO IN SE BOGATIMO:**  
Znameniti sopotniki in rojaki s Primskovega in naša dediščina skozi običaje in druženja

Primskovo na Dolenjskem, 2022

## Z dediščino rastemo in se bogatimo

Avtorici članka: Marinka Vidgaj in Helena Selan

**Na sveže nedeljsko jutro, 6. novembra 2022, je vrh Primskove gore obsijalo sonce in obiskovalce navdalo s prešerno voljo in dobrimi obeti, saj jih je v Miklavževi dvorani Etnološko društvo Jurija Humarja zbralo na prisrčni predstavitvi 2. zvezka rastoče knjige z naslovom *Z dediščino rastemo in se bogatimo*.**

Častitljivim sopotnikom in rojakom Rastoče knjige so dodali tri nove osebe, gradnike rastoče knjige. Ti so:

Msgr. Jože Hauptman, nekdanji primskovski dušni pastir, ki je za Primskovo in njegove prebivalce velikodušno odprl srce in jim podal roke. S svojo zavzetostjo, gorečnostjo ter širjenjem zavesti za ohranjanje kulturne dediščine je gospod Hauptman Primskovo prav povzdignil.

Dr. Rudi Kovačič, stomatolog, Poličarjev Rudi, rojen v vasi Sevno na Primskovem. Čeprav ga je pot popeljala v svet, je s svojimi rojaki ohranil živ in neprekinjen odnos. Ostal je ponosen na svoj rojstni kraj, ljudem pa vedno preprost in prijazen ter dostopen in tako zaupanja vreden človek in zdravnik. Janez Zemljarič, slovenski pravnik in politik, ki je svoj drugi dom občutil na Primskovem in ki si je prizadeval, da se je kraj začel razvijati v smislu modernejše infrastrukturne mreže. S svojim delovanjem in povezovanjem je zapustil na Primskovem pomemben pečat. Kraj je postal prepoznaven in odprt.

V drugem delu knjižice, za katero je vsebi-



no zbrala in uredila Marinka Vidgaj, je predstavljena t. i. nesnovna kulturna dediščina: rituali, običaji in druženja, ki na Primskovem oplemenitijo celotno koledarsko leto in ki so povezovalni tako za domačine kot obiskovalce.

Širitev rastoče knjige Primskovo je nastajala v sodelovanju in ob spodbudah Knjižnice Litija.

Slovesnost so s svojim nastopom obogatili

učenci Podružnične šole Primskovo, vokalna ženska skupina Gartrožce in pevci s Polšnika z umetniškim vodjem Žigo Torijem. Med občinstvom so bili najštevilnejši domači krajanji, ki jih projekt Rastoča knjiga Primskovo medgeneracijsko povezuje, trud in izjemnost projekta pa so z obiskom počastili tudi cenjeni gostje: akademika dr. Boštjan Žekš in dr. Miha Japelj, dr. Janez Gabrijelčič, župan Občine Šmartno pri Litiji

g. Rajko Meserko, podžupan g. Janez Tomažič, župnik Marko Mohor Stegnar, msgr. Jože Hauptman in dr. Rudi Kovačič. Prijeten in povezovalen dogodek primskovski gostitelji vedno sklenejo s pristrčno pogostitvijo, kjer praznične občutke budijo s posebno pozornostjo pripravljene domače kulinarčne dobrote, ki jih zabeli domača rujna kapljica, ki jo na Primskovem požlahnitna tako sonce kot skrb pridnih rok.

## Iz dela RKS OZ Litija



Avtorici članka: Danica Sveršina in Irena Videc

### ROŽNATI OKTOBER

Rak dojke je pri ženskah še vedno najpogostejša oblika raka. V primeru, da je bolezen dovolj zgodaj odkrita, je v visoki meri ozdravljiva. Preventivno delovanje je zato zelo pomembno.

Tudi letos so nas povabili k sodelovanju, da skupaj obeležimo »rožnati oktober« in s tem naredimo nekaj dobrega za zdravje žensk. V Zdravstvenem domu Litija je ga. Jožefa Kežar, dr. med. spec. gin. in por. izvajala UZ dojk v okviru programa Rožnati oktober – svetovni mesec boja proti raku dojk. V ambulanti so bili na voljo silikonski modeli dojk z zatrdlinami, ki so bili na razpolago za demonstracijo, in video posnetek o samopregledovanju dojk.

Brezplačnega preventivnega pregleda se je udeležilo preko petdeset žensk. Zahvaljujemo se Zdravstvenemu domu Litija, predvsem pa dr. Jožefi Kežar in medicinskim sestram, ki že vrsto let sodelujejo z nami.

### LETOVANJE SOCIALNO OGROŽENIH OTROK NA DEBELEM RTIČU V ČASU JESENSKIH ŠOLSkih POČITNIC

Na osnovi razdelilnika RKS je v času jesenskih počitnic od 29. 10. do 5. 11. 2022 z namenskimi sredstvi FIHO brezplačno letovalo 15 otrok z našega območja. Predloge so nam posredovali KORK in CSD. Strokovne službe so za otroke na tedenskem preživljanju počitnic pripravile pester animacijski program, ki spodbuja nova spoznanja, smeh in sprostitve, številne ustvarjalne delavnice in različne športne aktivnosti, kopa nje v notranjem bazenu, vodno aerobiko, zabavo z glasbo in plesom in še in še.

### LETOVANJE SOCIALNO OGROŽENIH STAREJŠIH

V Mladinskem zdravilišču in letovišču RKS na Debelem rtiču so v terminu od 4. 11. do 11. 11. 2022 brezplačno letovale štiri seniorke z našega območja. Zvrstniki iz vse Slovenije so uživale v plavanju, druženju, zabavi, učenju, vodni aerobiki, jutranji telovadbi in sprehodih. Letovanje socialno šibkih starejših je bilo omogočeno z namenskimi sredstvi FIHO 2022 in sredstvi humanitarnih akcij PJM in Teden dobrotelosti. RKS OZ Litija projekt »Zdravstveno letovanje starejših in invalidnih oseb« namenja

starejšim, ki so primerne zdravstvene stanja in nimajo ustreznih materialnih sredstev, da bi si to lahko v celoti zagotovili sami. Prepričani smo, da tudi na ta način prispevamo k dvigu kvalitete življenja vse večjega števila starejših na našem območju.

### KRVODAJALSTVO



Letošnja tretja redna krvodajalska akcija je potekala 23. in 24. 11. 2022 v Osnovni šoli Gradec v Litiji. Krvodajalske akcije še vedno potekajo prilagojeno, torej s predhodnim naročanjem krvodajalcev. Krvodajalske akcije se je udeležilo 215 krvodajalcev, ki se jim zahvaljujemo za udeležbo in darovano kri. Med njimi jih je osem kri darovalo prvič. Zahvaljujemo se tudi Osnovni šoli Gradec za sodelovanje pri uspešno izvedeni krvodajalski akciji. Zahvalili smo se g. Alojzu Lokarju, ki se je krvodajalskih akcij udeležil stokrat.

### VOŠČILO

*Leto se počasi zaključuje, zato vam želimo veseli božič in vse dobro v letu 2023. RKS OZ Litija, predsednica Danica Sveršina s prostovoljci.*

## 8. letno srečanje moravskih in slovenskih zborov



Avtorica članka: Mojca Hauptman

### Slovensko-češki koncert, Kulturni dom Šmartno pri Litiji

V soboto, 28. oktobra, je bilo 8. letno srečanje, katerega organizatorji so bili Vachov zbor moravskih učiteljic in Češko-slovensko društvo iz Brna v sodelovanju z Društvom za razvoj podeželja LAZ. Srečanja potekajo izmenično v Sloveniji in v Češkem. Prvo srečanje je bilo leta 2014. Zaradi epidemije sta dve srečanji odpadli. S svojo prisotnostjo na koncertu je pevce počastil veleposlanik Češke republike v Sloveniji, njegova ekscelenca gospod Juraj Chmiel. Zborovsko petje ima v obeh državah dolgotrajno in bogato tradicijo. Namen festivala je medsebojno spoznavanje skozi zborovsko petje. Poslušalci koncertov so prislunili ljudskim in umetnim pesmim obeh dežel. Poleg glasbenega programa so se imeli zbori obeh dežel v okviru turističnega programa priložnost seznaniti tudi z drugo kulturno in naravno dediščino. Letos smo člani društva LAZ češke goste popeljali na obisk v Oglarsko deželo na Dole



ŽPZ LAZ – 10 let, foto: AL

pri Litiji. Gostje so spoznali tradicijo kuhanja oglja na oglarski domačiji Brinovec in obiskali muzej klaviatur pri Toniju Povšetju. Skozi predstavitev posameznih glasbil so spoznali razvoj klaviatur od začetka do danes.

Od leta 2014 je na festivalu nastopilo že sedem slovenskih zborov. Poleg ŽPZ LAZ sta letos nastopila še mešani pevski zbor Carpe diem iz Letovic in Vachov zbor moravskih učiteljic iz Brna. ŽPZ LAZ je letos praznoval 10. obletnico delovanja, ki so jo pevke skupaj z zborovodkinjo Manco Vidic obeležile s slavnostnim koncertom 18. septembra v atriju gradu Bogenšperk. Ob tem jubileju je ŽPZ LAZ prejel jubilejno priznanje JSKD območne izpostave sklada Litija, ki ga je izročil Darko Vidic.



# Vabljeni prostovoljci in bodoči uporabniki »Točk za starejše«



**RAZVOJNI CENTER SRCA SLOVENIJE**  
DEVELOPMENT CENTRE OF THE HEART OF SLOVENIA

Avtorica članka: Anita Molka, Razvojni center Srca Slovenije

**V okviru LAS projekta »Točka za starejše - Vzpostavitev modela in storitev za pomoč starejšim na domu« se bo v decembru 2022 vzpostavila točka za starejše iz občin Šmartno pri Litiji in Litija. Koordinatorji točk pridobivajo prostovoljce in bodoče uporabnike, organizirali pa smo tudi prvo skupno srečanje vseh organizacij, ki zagotavljajo kakovostnejše življenje starejših. Vabljeni vsi, ki bi se želeli vključiti kot prostovoljci in tudi starejši (bodoči uporabniki), ki potrebujete pomoč ali podporo.**

Skozi projekt, katerega partner je tudi **Društvo upokojencev Šmartno pri Litiji**, se prenaša dobra praksa **Zavoda Oreli** iz Kamnika, na območje občin Litija, Šmartno pri Litiji in Lukovica. Na točkah za starejše bo omogočeno sprejemanje telefonskih klicev, elektronske pošte, pa tudi osebni obisk, kjer bodo starejši lahko povprašali za nasvet in pomoč. Prostovoljci bodo delali tudi na terenu (pogovor, družba, dostava hrane, ipd.). V ta namen so si predstavniki Občin, Društev upokojencev in koordinatorji bodočih točk za starejše v Litiji, Lukovici in Šmartnem pri Litiji in ostalih organizacij **ogledali prostore Zavoda Oreli v Kamniku**. Predstavili so svojo dobro prakso za povezovanje in koordiniranje pomoči starejšim v občini Kamnik ter **aplikacijo »Prostovoljec«**, ki je enovita platforma, za sprejemanje naročil po pomoči, koordinacijo in izvedbo del. Svoje izkušnje z delom v Zavodu Oreli pa so z nami delili tudi štirje prostovoljci. Koordinatorji točke za starejše za ob-



**LAS SRCE SLOVENIJE**



**PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA**



Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje



Zavod Oreli si je ogledala tudi koordinatorica točke za starejše v Šmartnem pri Litiji, ga. Milica Medved.

čino Šmartno pri Litiji sta ga. **Milica Medved** in ga. **Milena Mrzel**. Svoj interes za vključitev v mrežo prostovoljcev ali uporabnikov sporočite na [anita.molka@razvoj.si](mailto:anita.molka@razvoj.si) ali pokličite na **01 8962 710**. Za vse dodatne informacije nas kontaktirajte.

*Projekt sofinancirata Evropska unija iz evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja RS 2014–2020. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za vsebino je odgovoren LAS Srce Slovenije.*

## »Poslani smo v svet ...«



Avtor članka: Uroš Pušnik

**»... opogumljeni in polni novih spoznanj!«**

Nad vse slovesno smo zaključili na praznik Kristusa, kralja vesoljstva v šmarnski župniji celoletni misijon, ki so ga vodili v desetih misijonskih vikendih misijonarji; kapucina br. Primož Kovač in br. Jožko Smukavec ter usmiljenka s. Liza Nrecaj ter frančiškanka Marijina misijonarka s. Anja Walaszek.

»VI JIM DAJTE JESTI!« je bilo geslo, pod katerim so se odvijala različna srečanja, poglobljena razmišljanja, molitvene ure, mladinski vikendi, romanje v francoski Tours in nenazadnje tudi slovesen desetdnevni zaključek vse od godovnega dne farnege zavetnika sv. Martina pa do nedelje, 20. 11. 2022. Skozi cel misijon se je dajalo velik poudarek zakramentu sv. spovedi, saj prav preko sprave duhovno rastemo.

Tudi v teh zadnjih dneh smo skupaj z različnimi gosti in na različne načine ob večerih spoznavali, kaj in na kakšen način lahko kot kristjani podarimo današnjemu svetu ter ga na svoj način zaznamujemo. Na to nas je opozarjal tudi br. Primož pri zaključni slo-



vesnosti, saj vera pomeni biti močan človek in spoznanje, da smo na Zemlji le potniki v večnost. Najbolj pa je pomembna sprava, kjer nas Bog posluša in odpušča. Obenem je izpostavil pomen praznovanja nedelje in obiska sv. maše ter nam na preprost način razložil, da smo tu najprej povabljeni ob priznavanju svojih grehov k SPRAVI, prisostvujemo DAROVANJU kruha in vina, sodelujemo pri pomembnem opravilu PODAJANJA ROK ob pozdravu miru in nenazadnje smo na koncu poslani v svet z be-

sedami **POJDITE V MIRU. »To praznovanje je gostija in je okus, kaj nas čaka v večnosti!«** še dodaja br. Primož.

Slovesnost so z mogočnim petjem vzdignili tudi združeni odrasli pevski zbori domače župnije in Žrvoglevčki, v zraku pa je bilo čutiti ob molitvah težo in slovesnost vsakega trenutka. Ob koncu slovesnosti smo se zbrali še na župnijskem dvorišču, se še enkrat srečali z »misijonarji tega časa« in jim obljubili, da bo seme njihovih plemenitih besed obrodilo sadove tega misijona.



# Martinovo v Šmartnem

Avtor članka: Uroš Pušnik

**Zunanja slovesnost ob godu sv. Martina, farnega zavetnika šmarske župnije, je bila letos v nedeljo, 13. novembra. Dva dni prej, na njegov godovni dan, smo pričeli tudi z 11-dnevno pripravo na zaključek celoletnega misijona, ki se je odvijal v naši župniji, zato so slovesnosti po večini vodili misijonarji.**

Nedeljsko slovesnost je ob somaševanju domačega župnika g. Marka Mohorja Stegnarja vodil kapucin br. Matej Nastran. V mašnem nagovoru nas je br. Matej spomnil na te dni, saj se iz teka cerkveno leto, ko moramo pri sebi narediti pregled v tem letu, ne smemo pa pozabiti na pripravljenost na pregled dni našega življenja, ki nas čaka ob koncu. Opogumlja nas z besedami »*Bodite čuječi in se ne pustite zavesti*»; razločevati je potrebno med dobrim in slabim in dajati mesto Jezusu v našem življenju ter se ne prepustiti zavajanju ljudem, ki nam škodijo, se prepuščati življenju, horoskopom itd. On nas spremlja vse življenje, zato nam daje vedno znova v dneh preizkušnje priliko spovedi. »*Jezus je realist, saj nas svari z be-*



*sedami ... Zelo hudo bo! Vsi vas bodo sovražili zaradi mene!*«, pravi br. Matej, a nas hitro potolaži z zagotovitvijo Očeta, ki pravi: »... *Z vami sem vse dni do konca življenja.*«

Slovesnost je polepšalo ubrano petje šmarskih pevcev ter zbrana molitev vernega ljudstva. Po slovesnosti smo se preselili še na župnijsko dvorišče, kjer je br. Matej blagoslovil novo vino in trto, ki je zasajena na župnijskem vrtu. Na prijetnem druženju sta nas nagovorila g. Jože Zadražnik, predsednik Vinogradniškega društva Štuc, ter g. Rajko Meserko, šmarski župan. Ob dobrotah šmarskih gospodinj in ob rujni kapljici se je dan hitro prevesil čez poldne.

## Ko gre leto h koncu



Avtor članka: Gregor Berčon

**Smo v zaključku leta, ko vsak pregleda potek svoje poti skozi to leto. Kaj vse se je zgodilo, s čim vsem smo se soočali, kaj vse smo doživeli in najpomembneje, kako smo se imeli ob vsem tem.**

Za nami je res pestro leto, s kar nekaj nepričakovanimi dogodki, ki so močno vplivali na potek leta. Pa vendar se je odvijalo v smeri Razvoja, Izobraževanj in Inovacij, Sodelovanj Skupnosti ter Ekološke in Ekonomske smeri. Zadruga se je razvila v Trajnostni RISE. V tem letu smo v prostoru v Zagorici gostili več tečajev in dogodkov, kot so: »Srečanje lokalnih podjetnih občanov«, »Ustvarjalne delavnice za osnovnošolce«, »Tečaj za voditelja čolna«, »Tečaj za radijsko postajo VHF in GMDSS«, »delavnica Access bars«, »delavnica Kultura pitja vina«, »Podjetno družabni KOKTAJL«, »Samooskrba«, izvedena v treh sklopih, ter podobne vsebine. Preko spleta pa se je odvilo še mnogo več tečajev, delavnic in dogodkov, med drugimi »Kako učinkovito digitalizirati proizvodne procese?«, »Kako s pomočjo trajnostnega razvoja okrepiti rast in razvoj vašega podjetja?«, »Obvladaj stres in izgorelost na delovnem mestu«, »Uvod v prodajo na Etsy«, »Spletna trgovina od A do Ž«, »Vodenje ženskega kolektiva s Sašo Einsiedler«, »Izobraževanje o osnovah trajnostnega razvoja«, »Pogoni sedanjosti in prihodnosti: elektrika in vodik«, »Surovinske potrebe za zagotavljanje prehoda na trajnostno in pametno mobilnost« in še mnogo drugih uporabnih vsebin.

Sodelovali smo na dogodku PODIM 2022, ki je namenjen začetnim podjetjem, start-upom in scaleupom, prav tako smo sodelo-

vali na dogodku POPRI 2022, ki je tekmovanje v podjetniških idejah mladih, točneje osnovnošolcev, dijakov, študentov in mladih do 30 let.

Skrbeli smo za obveščanje in pomoč pri prijavi na razpise za nepovratna sredstva. V tem letu so bili na voljo za digitalizacijo, investicije, lesarstvo, kmetijstvo, turizem, energetiko, za razvoj in raziskave. Prav tako za investicije v sisteme odvajanja in čiščenje odpadne vode in vodovodne sisteme ter za spodbujanje ustvarjalnosti pri učencih in dijakih, ki bi jim približali svet podjetništva in inovativnosti. Že samo Občina Litija je za lokalne kmetije razpisala Javni razpis za sofinanciranje ukrepov ohranjanja in spodbujanja razvoja kmetijstva in podeželja za leto 2022 v smeri gradnje ali izboljšanja nepremičnin, namenjenih predelavi in trženju kmetijskih proizvodov; nakupu novih strojev in opreme; nakupu in razvoju računalniške opreme ter patentov, licenc, avtorskih pravic in blagovnih znamk; na kratko, posodabljanju kmetijskih gospodarstev in urejanju kmetijskih zemljišč in pašnikov.

Govorili smo tudi o samotestiranju zaposlenih, kako poteka in kdo ga plača; kaj dejansko je poslovni model in zakaj ga je koristno poznati; o dopolnilnem delu; na kaj morate biti hitro rastoča podjetja pozorna pri odločitvah glede financiranja in pri pogajanjih o vključevanju investitorjev; o integraciji vodikovih ekosistemov kot učinkovitem razvojnem konceptu, o reciklaži kot ponovni uporabi in inovaciji za zniževanje ogljičnega odtisa, da se naložba v baterije pri zdajšnji ceni elektrike povrne že po dveh letih, o mitih in zablodah o energetski krizi, da so Slovenci oddali vlogo za 25 evropskih milijonov za vodikove projekte, da je biometan okolju prijazna alternativa, ki ga lahko pridelujemo doma, da so hologrami pripravljeni za uporabo, o pametnih mestih in mobilnosti ter kako blizu trajnostni revoluciji smo v Sloveniji.

V načrtu in dogovarjanju smo imeli financiranje skupnostnih sončnih elektrarn, kar pa zaradi nesrečnega dogodka ni bilo moč izvesti. Prav tako smo morali prekiniti EU STARTUP VILLAGES za območje občine Šmartno in še nekaj drugih manjših projektov.

Zato se je oživelo le digitalni vpliv, kjer vam nudimo predstavitev svoje dejavnosti, kjer lahko poiščete lokalnega izvajalca ali ponudnika. Na razpolago sta vam spletna tržnica in spletna učilnica, prav tako sveže novice iz sveta gospodarstva, trajnosti, ekologije in financ, aktualne vsebine, kar se tiče razpisov, in seznam aktualnih dogodkov glede izobraževanj, konferenc, delavnic in seminarjev. Kdor išče zaposlitev, lahko na naših straneh najde lokalne delodajalce, med drugimi so v tem letu bili Omahen Transport, KOPIT, grad Bogenšperk, Lesokras, Undercover marketing media, HERZ Kovina Unitas, Banjanje, Avtoservis GRM, GAS bar, Razvojni center Srce Slovenije, Makplast in še drugi. Ko pogledam v čas nazaj, vidim, da kljub turbolentnosti, lahko mirno zaključimo to leto. Se v decembru poveselemo, podružimo, spočijemo in umirimo misli. Se zahvalimo za vse, kar smo doživeli v tem letu, dobrega in grenkega, saj je v vsaki stvari kaj dobrega, le pogledati jo je treba iz drugega zornega kota, se mogoče kaj naučiti ali spremeniti. Tako da, vsem vam najlepša hvala, da ste nam sledili, z nami sodelovali in se tudi povesečili. Trenutno smo tu, kjer smo, naprej gremo z optimizmom, vizijo, srčnostjo in sodelovanjem. Naj bodo prazniki prečudoviti kar se le da, objemite osebo poleg sebe, se ji zahvalite že samo zato, ker je poleg vas, skupaj se povesečite in si privoščite nekaj, kar vam pogreje srce v teh mrzlih dneh. Kaj vse bo drugo leto, bomo razmišljali, ko pridemo do tja, trenutno pa se prepustimo mesecu decembru, praznikom, druženju in veselju.

Vsem vam želim obilo razumevanja, topline in sodelovanja, vse drugo pride samo od sebe.



# Avto Benčič Jevnica – avtoservis s tradicijo



Avtorica članka: Urša Kuster

**Smo družinsko podjetje, ki se s servisiranjem vozil ukvarja že vse od leta 1987. Dejavnost se je začela v majhni garaži v domači hiši in nadaljevala z izgradnjo novih objektov z željo po razširitvi ponudbe. Tako vam lahko danes na enem mestu ponudimo praktično vse, kar potrebujete za vaš avto.**

Zavedamo se, da je v vsakdanjem življenju izredno pomembno, da je vaše vozilo v vsakem trenutku pripravljeno na vožnjo. Z dolgoletnimi izkušnjami in strokovno usposobljenimi mehaniki poskrbimo, da bo vaša pot do cilja varna in brezskrbna. V primeru daljšega popravila vozila svojim

strankam nudimo možnost nadomestnega vozila.

Našo ponudbo nenehno nadgrajujemo. Trenutno vam nudimo:

- servisiranje in vzdrževanje vozil vseh znamk, vse od menjave motornega olja, svečk, jermenov in verig, vzmeti do



Že od leta 1987

**AVTO BENČIČ JEVNICA**

Primož Benčič s.p., Jevnica 72, 1281 Kresnice

☎ 041 77 66 33  
☎ 01/5640 700  
🌐 www.avto-bencic.si  
✉ servis.bencic@gmail.com

- vzdrževanje  
- servisiranje (vozil vseh znamk)  
- avtokleparstvo (popravila za vse zavarovalnice)  
- vulkanizerstvo in prodaja pnevmatik

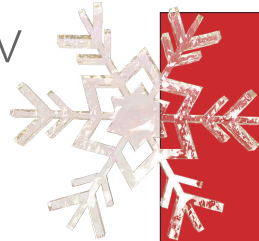
popravila podvozja, zavornega sistema, izpušnega sistema, testiranja in menjave akumulatorja ipd.;

- servisiranje vozil v času tovarniške garancije v skladu s predpisi in zahtevami posameznega proizvajalca vozil – tovarniška garancija se ohrani;
- diagnostiko napak na sodobnih diagnostičnih napravah in odpravo le-teh;
- avtokaroserijska popravila vozil za vse zavarovalnice – smo tudi pogodbeni servis in cenilno mesto zavarovalnice Generali, d. d.;
- vulkanizerske storitve – prodajo, menjavo ter hrambo pnevmatik in platišč;
- prodajo in vgradnjo dodatne opreme (vlečne kljuke, parkirni senzorji ipd.);
- prodajo in servis skuterjev SYM.

S pomočjo sodobnega računalniškega sistema tudi obveščamo naše stranke o nastopu rednega servisa njihovega avtomobila, tehničnega pregleda in o času menjave pnevmatik.

Vabimo vas, da zaupate vaše vozilo našim izkušenim mehanikom.

# Prvi zaporedni zmagi v novi sezoni



Avtorja članka: Aleš Hauptman in Ernest Mrzel

**Članska ekipa RD HERZ ŠMARTNO je po slabšem rezultatskem uvodu v novo sezono 1. B MRL, začela kazati boljšo formo, ki jo je potrdila tudi z dvema zaporednima zmagama proti ekipama Velike Nedelje in Sevnice. Starejši dečki A (SDA) zasedajo prvo mesto v svoji skupini.**

Poročilo novembrskih tekem članske ekipe RD Herz Šmartno:

8. 11. 2022, pokal RD Herz Šmartno : RK Velika Nedelja 20 : 39

19. 11. 2022, 9. krog MRK Ljubljana : RD Herz Šmartno 30 : 29

26. 11. 2022, 10. krog RD Herz Šmartno : RK Velika Nedelja 28 : 21

30. 11. 2022, 8. krog RD Herz Šmartno : RK Sevnica (prestavljena tekma) 30 : 24

**S kom se bodo varovanci trenerja Aleša Šmejca pomerili v decembru?**

3. 12. naši odhajajo na gostovanje v Črnomelj. 9. 12. nas čaka domača tekma z ekipo Mokerc - Kiga. 14. 12. pa je na vrsti novo gostovanje pri ekipi Izole.

**NI PREPOZNO DA POSTANEŠ ROKOMETAŠ!!**

**Vse fante od 5. do 9. razreda OŠ, ki jih zanima rokomet, VABIMO, da se vpišejo v ŠMARSKO ROKOMETNO ŠOLO.**

**Info: 040 629 384 ali [info@rdsmartno.si](mailto:info@rdsmartno.si)**

Vse informacije glede sezone 2022/23 in spremljanja tekem bomo objavljali na naši Facebook in Instagram strani, kjer si lahko ogledate vse zadnje novice.

Gledalce vabimo k nakupu »klubskih majic« za sezono 22/23, ki jih



**VESEL BOŽIČ IN SREČNO 2023**

**ROKOMETNO DRUŠTVO ŠMARTNO 1999**

lahko kupite na vhodu pred vsako domačo tekmo ali naročite preko [info@rdsmartno.si](mailto:info@rdsmartno.si).

**»Vsem želimo vesel božič in srečno 2023!«**





*Vsak človek je zase svet,  
čuden, svetel in lep  
kot zvezda na nebu . . .  
(Tone Pavček)*

**JOŽI GRIL**

1962–2022

Malo pred svojim 60. jubilejem se je od nas poslovila Joži Gril. Mladostna leta so ti tekla v kraju, kjer so hiša, vinograd in košček polja. In to je bil vedno tvoj svet, ki si ga imela tako rada, tako za svojega, da si se vanj stalno vračala. Bila si tako naša in mi del tebe.

Joži, pogrešamo te!

Vse, kar je na tem svetu, mine, ostane le, kar je zapisano na duši. Joži, zbogom!

Tomatovi

**ZAHVALA**

ob odhodu v večnost drage mame

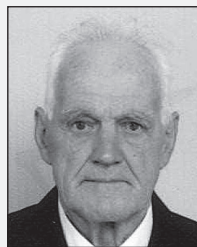
**ALOJZIJE FELE**

(1928–2022) iz Šmartnega pri Litiji

Iz srca se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sodelavcem in vsem znanim in neznanim za izrečeno sožalje, še prav posebno pa sosedom z Valvazorjeve ulice in Poti na Roje za pomoč ter darove za sv. maše in dober namen. Iskrena hvala dr. Benedičiču za dolgoletno zdravstveno oskrbo naše mame, njegovo požrtvovalnost in razumevanje njenih težav. Hvala ga. Miji Loc za nesebično in strokovno nego ter vzpodbudo v mesecih mamine onemoglosti. Bog lonaj tudi njenemu duhovnemu spremljevalcu g. Vinku Malovrhu za dolgoletno prinašanje sv. zakramentov, da je lažje premagovala težo vsakdanjih dni. Za lepo slovo se zahvaljujemo tudi delavcem KSP Litija, g. župniku Marku za pogrebni obred in sv. mašo zadušnico in tudi prijateljem pevcem in pevkam ter ge. Urški Vidic za glasbeno spremljevanje ob njenem slovesu.

Naj nas s pokojno mamo še naprej povezujeta molitev in vera v Njega, h kateremu se je brezpogojno zatekala.

Za lepe spomine vsem velik Bog lonaj.  
Vsi njeni



*Zapel je zvon,  
tebi v slovo . . .  
Poln bolečin,  
ostaja spomin,  
ostaja praznina,  
molk in tišina . . .*

**ZAHVALA****ANTON VIDIC**

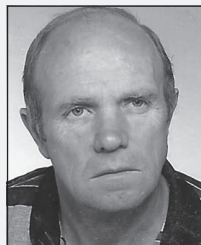
1937–2022

iz Gozda - Reke

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in sodelavcem za izrečeno sožalje, darovano cvetje, sveče, darove za cerkev ter svete maše.

Zahvaljujemo se osebju ZD Litija, g. župniku, Dragici za poslovilni govor, Francu za nošenje prapora, pevcem in vsem, ki ste sodelovali in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoci: vsi njegovi



*Tako kot reka  
v daljavo se izgubi,  
odšel si tiho brez slovesa,  
za seboj pustil si spomin  
na naša skupna leta.*

**ZAHVALA**

Mnogo prezgodaj nas je zapustil dragi mož, oče in dedek

**IGNAC NOVLJAN**

iz Štangarskih Poljan,  
24. 2. 1952–28. 10. 2022.

Iskreno iz srca se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za besede sožalja in tolažbe ter darovano cvetje in sveče.

Hvala tudi patronažnima sestram gospema Sandri in Marjeti, onkološkemu inštitutu, pogrebni službi, gospodu Andreju Jerantu, pevcem, trobentaču, pogrebncem, gospodu župniku Ferležu in gospodu Lukanciču za govor na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

**V SPOMIN**

Minilo je že 10 let, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče, dedek in brat

**STANISLAV JEREB,**

24. 6. 1957.

Hvala vsem, ki postojite ob njegovem grobu in prižgete svečko.

Vsi njegovi



# Zadnji Apfaltrerji iz graščine Grmače

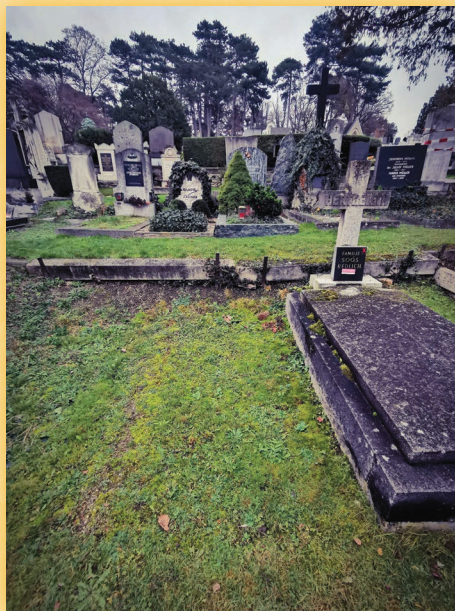


Avtor članka: Tim Šteferl

**Plemiška rodbina Apfaltrer (od 1672 baroni Apfaltrern) je usodo naših krajev krojila skoraj sedem stoletij. Njihovi začetki segajo v 13. stoletje na skromen gradič Roje, sedež pa so sčasoma prenesli na spodaj ležeči dvorec Grmače. Bili so edina rodbina, ki je bila s širšim litijskim prostorom povezana neprekinjeno praktično vso svojo zgodovino. Njihovo bivanje v naših krajih je presekala šele druga svetovna vojna.**

Po smrti barona Rudolfa Apfaltrerna (1893) in njegove žene Silvine (1902) so njune posesti prešle v last nečakov Arturja in Riharda. Baron Artur Apfaltrer je leta 1904 odprodal belokranjske posesti in 1932 umrl v Gradcu, mlajši Rihard pa je podedoval graščino Grmače (tedaj nem. Grünhoff). Rihard je bil rojen leta 1868 na posestvu Dixenberg v kraju Lehenrotte v Spodnji Avstriji očetu Titusu baronu Apfaltrernu in materi Mariji grofici Barbo. O njegovem življenju poznamo le malo podatkov. Vemo, da je nosil naziv cesarsko-kraljevega komornika in da je bil rezervni poročnik avstroogrške armade. Poročen je bil z Marijo Hillebrand von Prandau, v zakonu pa sta se jima rodili dve hčeri: Elizabeta in Marija Terezija.

Družina je stalno živela na Dunaju v okrožju Hietzing, na Grmače pa so prihajali enkrat letno. Baron Rihard se je na Grmačah ponavadi zadržal okrog enega meseca, žena in hčeri pa tam niso rade bivale in so se skoraj vedno predčasno z vlakom vrnile na Dunaj. Družina Riharda Apfaltrerna se je tudi sicer držala bolj zase, tudi v cerkvi v Šmartnem so imeli svoj prostor, ločen od ostalih. Tudi to je verjetno eden od razlogov, zakaj niso ostali tako močno zasidrani v spominu lju-



*Riharda Apfaltrerna so položili k večnemu počitku na pokopališču Hietzing na Dunaju, blizu hiše, kjer je preživel zadnja leta. Mesto pokopa kaže fotografija, groba ali nagrobnika pa ni več mogoče najti. (Fotografija je last avtorja.)*

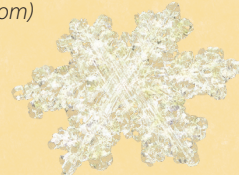
di kot npr. Windischgraetzi. Zanimivo je, da je Rihard znal govoriti slovensko (za razliko od njegove žene in hčera), saj je bil to eden od pogojev, ki mu jih je v oporoki postavil njegov stric Rudolf. Aprila 1941 je Grmače zasedla nemška vojska. Graščina je bila med drugo svetovno vojno uničena, točen datum in okoliščine pa so še danes zavite v temo. Rihardu Apfaltrernu je bilo po vojni zaplenjeno vse premoženje, nekateri pravijo, da je od povojne Jugoslavije celo dobil odškodnino za uničen dvorec, vendar ta trditev ni podprta z do sedaj znanimi podatki. Rihard je ostal na Dunaju, v Jugoslavijo se ni več vrnil, nekdanje gospostvo pa je dobila v upravljanje najprej Steklarna Hrastnik, zatem pa Kmetijska zadruga Litija. Baron Rihard je umrl na Dunaju aprila 1953, star 84 let. Z njegovo smrtjo je bila dokončno pretrgana skoraj sedem stoletij dolga nepretrgana linija grmaških Apfaltrerjev. Pokopan je bil na pokopališču v Hietzingu, groba oziroma spomenika pa danes tam ni več mogoče najti.



Osmrtnica za barona Riharda Apfaltrerna iz leta 1953 (last družine Nograšek)



Hčerkni barona Riharda: Elizabeta Marija in Marija Terezija (Geni.com)



# Šmartno